

Is sport een wondermiddel?

Een explorerend onderzoek naar de betekenissen die ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking.

Ruud Gommans

augustus 2013, Rotterdam

Is sport een wondermiddel?

Een explorerend onderzoek naar de betekenissen die ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking.

Auteur: Ruud Gommans
Studentnummer: 3804135

Opleiding: Master Sportbeleid en Sportmanagement
Instituut: Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisationswetenschappen
Universiteit Utrecht

Opdrachtgevers: Rotterdam Sportsupport
Universiteit Utrecht

Begeleider: prof. dr. Annelies Knoppers
Tweede lezer: dr. Inge Claringbould

Afronding: Augustus 2013, Rotterdam

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie over de betekenissen die ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking. Dit onderzoek is de afsluiting van de masteropleiding Sportbeleid & Sportmanagement aan de Utrechtse School voor Bestuurs- & Organisationswetenschappen (USBO).

In het kader van deze master heb ik de afgelopen twee jaar stage mogen lopen bij Rotterdam Sportsupport. Hier heb ik mij met veel plezier op diverse projecten gestort, vooral op het programma Rotterdam Sport op Maat. Hier heb ik mij met veel plezier bezig gehouden met sport voor mensen met een beperking. Mijn absolute hoogtepunt was de (mede)organisatie van het Paralympisch Weekend 2012. Hierdoor kwam de kracht van sport mij eens te meer op het netvlies. Door middel van tal van vrijwilligers – in mijn ogen de dragende kracht van de Nederlandse sportwereld – is er een sportevenement neergezet voor mensen met een beperking. Het is dan echt mooi om al die blije gezichten te zien tijdens het sporten.

Deze scriptie had niet in deze vorm voor u kunnen liggen zonder de hulp van diverse personen. Allereerst wil ik mijn scriptiebegeleidster Annelies Knoppers bedanken voor al haar hulp. Zelfs landsgrenzen konden je niet tegenhouden om mij van feedback te voorzien, hiervoor mijn grote dank. Ten tweede wil ik alle collega's van Rotterdam Sportsupport bedanken voor de afgelopen twee jaar. Ik heb veel van jullie geleerd en met plezier met jullie samengewerkt. In het bijzonder wil ik Fieke de Goede bedanken voor alle hulp, feedback en kritische houding tijdens dit scriptieonderzoek. Als laatste wil ik mijn gehele thuisfront bedanken, zonder jullie had ik de afgelopen twee jaar niet door kunnen komen en had deze scriptie niet tot stand kunnen komen.

Rotterdam, augustus 2013

Ruud Gommans

Samenvatting

Sport voor mensen met een beperking krijgt minder aandacht en de sportparticipatie van mensen met een beperking ligt lager dan de sport(participatie) voor valide mensen. Aangezien ouders van wezenlijke invloed zijn op de sportparticipatie van hun kind, richt dit onderzoek zich op de betekenissen die ouders geven aan sporten voor hun kind met een verstandelijke beperking en welke waarden zij geven aan deze participatie.

Het doel van dit onderzoek is inzicht te verkrijgen in de betekenissen die ouders geven aan sport voor hun kinderen met een verstandelijke beperking, teneinde een bijdrage te leveren aan een toekomstige verhoogde sportparticipatie van mensen met een verstandelijke beperking. Tevens kan het leiden tot een betere ondersteuning die geboden wordt door sport- en welzijnsorganisaties. De wetenschappelijke relevantie is de meerwaarde die dit onderzoek heeft in het debat over de betekenissen die ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking. Er is weinig onderzoek naar mensen met een verstandelijke beperking, en zeker op het gebied van de betekenissen die hun ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking.

In dit onderzoek is zowel een literatuuronderzoek als een empirisch onderzoek gehouden. De respondenten van dit onderzoek zijn afkomstig uit de gemeente Rotterdam en zijn gevonden door middel van de sneeuwbal methode. Negen semigestructureerde interviews zijn de bron van de empirische resultaten.

De betekenissen die ouders geven, worden vormgegeven door heersende discoursen en hun eigen achtergrond en ervaringen. De ouders vinden dat sport belangrijk is en/of kan zijn voor hun kind met een verstandelijke beperking. Zij vinden dat hun kind met een verstandelijke beperking mee moet kunnen doen vanwege de diverse positieve effecten van sport, zoals: het leren van waarden en normen, het hebben van plezierige ontspanning, het verbeteren van de fysieke gesteldheid en het ontvluchten van een sociaal isolement.

De betekenissen die de ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking, verschillen niet tot weinig van die van valide sporters. De ouders construeren hun kind niet als een individu die geleefd dient te worden en enkel dient te worden beschermd. Zij zien hun kind gewoon als een mens die zichzelf kan ontplooien en ontwikkelen.

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Samenvatting	7
Inhoudsopgave	8
1. Inleiding	11
1.1 Inleiding	11
1.2 Aanleiding	12
1.3 Afbakening	14
1.4 Leeswijzer	16
2. Het onderzoek	17
2.1 Doelstelling	17
2.2 Probleemstelling	18
2.3 Begripsdefinities	18
2.4 Relevantie	19
3. Theoretisch kader	21
3.1 Wie behoren tot de groep mensen met een beperking?	21
3.2 Wat zijn redenen om deel te nemen aan sport?	22
3.3 Welke rol ten opzichte van de sportdeelname vervullen de ouders in de schil van mensen met een beperking?	23
3.4 Hoe worden betekenissen toegekend?	25
3.5 Hoe kunnen bepaalde machten doorwerken in de sport?	27
3.6 Welk perspectief heeft de onderzoeker op onderzoek?	28
4. Context	29
4.1 De maatschappelijke context	29
4.2 De bestuurlijke context	30
4.3 De organisatorische context	32

5. Methodologie	33
5.1 Onderzoeksmethoden	33
5.2 Selectie onderzoekseenheden	34
5.3 Verwerken van data	35
5.4 Positie als onderzoeker	35
5.5 Betrouwbaarheid en validiteit	36
6. De resultaten	37
6.1 Individueel niveau	37
6.2 Structureel niveau	46
6.3 Interactie met de omgevings(f)actoren	51
6.4 Cultuur	54
7. Discussie	57
7.1 Wat betekent dit op individueel niveau?	57
7.2 Hoe verhoudt zich dit tot het structurele niveau?	59
7.3 De analyse van de interactie met de omgevings(f)actoren	62
7.4 De analyse van de culturele aspecten	63
7.5 Resumé: Wat zeggen de vier niveaus samen?	64
8. Conclusie	65
8.1 Hoe proberen ouders de sportparticipatie van kinderen met een v.b. te faciliteren?	65
8.2 Wat denken ouders dat hun kinderen met een v.b. nodig hebben, zodat zij kunnen deelnemen aan sport?	65
8.3 Waar lopen ouders tegenaan wanneer hun kinderen met een v.b. in sport (willen) participeren?	66
8.4 Wat denken ouders dat sportdeelname hun kinderen met een v.b. zal opleveren?	67
8.5 Welke betekenissen geven ouders aan sporten voor hun kind met een v.b. en welke waarden geven ze aan deze participatie?	67
8.6 Aanbevelingen	68
9. Reflectie	71
Literatuurlijst	73
Bijlage	77
Bijlage I: Topiclijst interview	79

1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt dit onderzoek, welke een sociaal constructivistische benadering hanteert, ingeleid. Allereerst is er de inleiding (§ 1.1). Vervolgens staat de aanleiding van dit onderzoek centraal (§ 1.2). Hierna komt de afbakening van het onderzoek, inclusief de hoofdvraag aan bod (§ 1.3). Dit hoofdstuk wordt afgesloten met de leeswijzer (§ 1.4).

1.1 Inleiding

Sport is in de hedendaagse maatschappij niet meer weg te denken. Zeker in de maanden met goed weer, zijn buiten veel mensen aan het sporten. Vrijwel altijd betreft dit een fysieke activiteit. Dit is niet verwonderlijk aangezien dit conform de bevindingen van de meeste sporttheoretici is. Het grootste deel van hen beschouwd bewegen/lichamelijkheid namelijk als een intrinsiek kenmerk van de eigenheid van sport (Steenbergen, 2004). Het is overigens niet voor iedereen een vanzelfsprekendheid dat hij of zij gaat sporten.

Er is een groepering die stevast achterblijft in hun sportparticipatie, namelijk mensen met een beperking. Zij nemen minder vaak deel aan sport, hun aandeel in lidmaatschappen van sportverenigingen is lager en ze krijgen minder (media) aandacht. dan bij mensen zonder een beperking (Carter & Williams, 2012; Lindert, Jong, & Dool, 2008) Waar de Olympische Spelen al jaren gepaard gaat met een heus mediacircus, is het enkele weken later tijdens de Paralympische Spelen aanzienlijk rustiger. Op de Paralympische Spelen van 2012 waren voor het eerst sinds 2000 ook deelnemers met een verstandelijke beperking (Williams & Carter, 2013). Daarnaast is er eens in de vier jaar een Olympische variant exclusief voor sporters met een verstandelijke beperking. De media-aandacht tijdens deze zogeheten Special Olympics is echter zeer gering (Carter & Williams, 2012).

In het geheel krijgt de gehandicaptensport veel minder aandacht dan sport voor validen. Tevens is er op het hoogste niveau een verschil waarneembaar tussen de aandacht voor de Paralympische Spelen en de Special Olympics. Mogelijk heeft het eerdergenoemde kenmerk van sport, bewegen/lichamelijkheid, hier invloed op. De deelnemers van de Paralympische Spelen worden geconstrueerd als fysiek beperkter dan de valide sporters op de Olympische Spelen (Howe, 2008). De focus tijdens de Paralympische Spelen ligt echter wel op het bewegen/lichamelijkheid. Dit staat in contrast met de focus op de *verstandelijke*

beperking van de deelnemers van de Special Olympics terwijl in de sportevenementen ook de focus is op fysieke prestaties. Mogelijk is dit toe te schrijven aan de heersende discours van en over de Special Olympics dat het belang van meedoen zwaarder weegt dan het excelleren op sportgebied (Carter & Williams, 2012). Dit is in contrast met het heersende discours omtrent (top)sport, waar het accent ligt op winnen. Sport voor mensen met verstandelijke beperkingen krijgt dus weinig aandacht en waardering en is daarom vaak onzichtbaar (Carter & Williams, 2012). Een aanname, genomen vanuit het sociaal constructivisme van het huidige onderzoek, is dat deze accenten en zwaartepunten allemaal sociale constructies zijn (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2007). Dit betekent dat de hiërarchie ontstaat en bestaat op basis van betekenisgeving aan validiteit en hoe men beperkingen definieert. Betekenisgeving is een sociaal proces dat continu aan veranderingen onderhevig is. Sociale constructies van betekenissen waarin een bepaald idee heersend is, heeft invloed op ons gedrag en handelen (Weick, 1995).

De drie bovenstaande sportevenementen zijn geconstrueerd als absolute topsportevenement op hun gebied en toch bestaat er een hiërarchie in waardering en aandacht op internationaal niveau. Er is tot nu toe nog weinig wetenschappelijk aandacht voor de betekenissen die gegeven worden aan sport in relatie tot verstandelijke beperkingen en of deze hiërarchie geconstrueerd wordt – en zo ja, hoe – op lokaal niveau. Weet men überhaupt dat er sportmogelijkheden zijn voor mensen met een verstandelijke beperking? Construeren ouders hun kinderen met een verstandelijke beperking als mogelijke sporters? Welke betekenissen geven ouders aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking? Deze betekenissen staan centraal in dit onderzoek.

1.2 Aanleiding

Het aantal mensen met een verstandelijke beperking in Nederland en de omvang van de verschillende subcategorieën zijn moeilijk vast te stellen. Er is geen centrale registratie van mensen met een handicap (Lindert, Jong, & Dool, 2008). Er zijn weliswaar diverse onderzoeken gedaan naar de aantallen maar deze geven geen uniform beeld en zijn moeilijk om met elkaar te vergelijken vanwege de verschillende wijze waarop het begrip 'handicap' of 'beperking' wordt gedefinieerd regelmatig van elkaar verschilt (Lindert, Jong, & Dool,

2008). Mensen met een beperking nemen wel minder vaak deel aan sport en het aandeel lidmaatschappen van sportverenigingen is lager dan bij mensen zonder een beperking (Lindert, Jong, & Dool, 2008). DePauw & Gavron (2005) denken dat dit verschil op lokaal niveau komt doordat mensen met een beperking behoren tot de groepering die het laatste toegang verschaft kregen tot de sportwereld.

Een tweede verklaring voor de lage sportparticipatie van mensen met een beperking kan zijn dat zij, vanwege hun beperking, tegen meer drempels aanlopen dan valide mensen. Volgens Lindert, Jong, & Dool (2008) zijn de weinige mogelijkheden voor (aangepast) sporten in de buurt de belangrijkste beperking. Verdere beperkingen zijn moeilijke aansluiting bij het tijdstip van sporten, gebrekkige gezondheid van het kind, gebrek aan vrienden en vriendinnen die ook deelnemen, de financiële kosten van deelname, gebrek aan deskundige begeleiding tijdens het sporten en onbekendheid van het aanbod. Veel van deze obstakels worden herkend door sport- en gezondheidsorganisaties. Daarom zijn er de laatste jaren veel sportmogelijkheden bijgekomen voor mensen met een beperking, zijn er meer mogelijkheden om een financiële bijdrage te ontvangen en zetten veel organisaties zich in voor de (sport)participatie van mensen met een beperking.

De onbekendheid met sportmogelijkheden geldt mogelijk niet alleen voor mensen met een verstandelijke beperking maar ook voor de diverse actoren die van significante waarde zijn voor mensen met een beperking. Rudell & Shinew (2006) en Lindert, Jong, & Dool (2008) benoemen deze actoren als *agents*. Voorbeelden van deze actoren zijn familieleden, therapeuten, lotgenoten en maatschappelijk werkers. Tezamen vormen zij de spreekwoordelijke schil van mensen met een beperking. Volgens Lindert, Jong, & Dool (2008: 238) is het "essentieel dat mensen met een handicap en de mensen in hun sociale omgeving goed worden voorgelicht over de mogelijkheden die er zijn om, in de eigen omgeving, aan sportieve activiteiten deel te nemen."

De schil is zowel een schematische als metaforische benaming voor deze *agents*. De actoren die belangrijk zijn voor mensen met een beperking zijn letterlijk om hen heen verzameld. De primaire functie van een schil van een vrucht is om deze te beschermen. De schil van mensen met een beperking vervult (on)bewust diezelfde functie (Huibers & Mandemaker, 2007; Horowitz, Goodman, & Reinhardt, 2004; Cimarolli, Reinhardt, & Horowitz, 2006) en vervult op deze wijze de metaforische functie van de schil.

Het ontbreken van onderzoek naar de betekenissen die de actoren in de schil van mensen met een beperking geven aan sport (Rudell & Shinew, 2006), is een dualistisch probleem. Enerzijds valt sport niet meer weg te denken uit de hedendaagse maatschappij, terwijl anderzijds sport voor mensen met een beperking minder aandacht krijgt en minder populair is (Carter & Williams, 2012; Lindert; Jong, & Dool, 2008).

1.3 Afbakening

De groep van mensen met een beperking is zeer divers. Zo wordt er onderscheid gemaakt tussen mensen met een verstandelijke beperking, lichamelijke beperking, visuele beperking, auditieve beperking, psychische aandoening, chronische ziekte en gedragsproblematiek (Lindert, Jong, & Dool, 2008; Rotterdam Sport op Maat, n.d.). Tevens is een meervoudige beperking mogelijk.

Van de individuen met verschillende soorten beperkingen zijn vooral personen met een verstandelijke beperking kwetsbaar voor persoonlijke discriminatie (Tsai & Fung, 2009). Wong (2002) concludeerde op basis van haar onderzoek in Hong Kong dat kinderen met een verstandelijke beperking meer kans hadden om zowel verbaal als fysiek te worden gepest door leeftijdsgenoten zonder beperking dan dat kinderen met een andere beperking hier het doel van zouden worden. Er kan niet zomaar worden aangenomen dat dit ook in Nederland zo is, maar het zegt wel iets over de positie in de maatschappij van kinderen met een verstandelijke beperking.

Mensen met een verstandelijke beperking redeneren op hun eigen wijze en hebben vaak moeite met logisch redeneren op de manier waarop valide mensen dat doen (Ramakers & Ponsioen, 2007). Het is vaak voor hen zodoende moeilijk om zelfstandig te redeneren of, en zo ja waarom en hoe zij aan sport zullen en kunnen deelnemen. Tegelijkertijd leven ze ook in een wereld waar veel aandacht gaat naar sport en is het zichtbaar op de televisie. Dus mogelijk bestaat de wens voor deelname wel. Daarom hebben mensen met een verstandelijke beperking hulp nodig om die deelname te realiseren. Van alle actoren in de schil van mensen met een beperking – ongeachte de leeftijd – bieden ouders vaak de meeste sociale steun om deel te nemen aan sport (Martin & Musette, 1996).

Speers (2013) onderzocht welke sociale processen invloed hebben op de keuze voor sportieve activiteiten van mensen met een verstandelijke beperking. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat mensen met een verstandelijke beperking sportieve activiteiten omarmen als het sociale klimaat waarin zij verkeren hen informeert, uitnodigt, aanmoedigt en ondersteunt. Hierin ligt dus een belangrijke taak voor de ouders.

In Nederland, en zelfs daarbuiten (Allender, Cowburn & Foster, 2006), is er een toegenomen impuls om meer mensen te motiveren om te participeren in sport. Dit blijft niet beperkt tot de validen. Er is ook aandacht voor groepen die achter liggen qua sportparticipatie, zoals bijvoorbeeld mensen met een beperking (Tiessen-Raaphorst, Verbeek, Haan, & Breedveld, 2010). Echter, zoals reeds aangegeven, blijft het aandeel van sporters met een verstandelijke beperking laag. Omdat ouders belangrijke actoren zijn in de sportparticipatie van hun kinderen onafhankelijk van hun validiteit, blijkt de rol van ouders van kinderen met een verstandelijke beperking cruciaal te zijn. Om ook de sportparticipatie van mensen met een verstandelijke beperking te stimuleren is het derhalve van belang dat onderzocht wordt welke betekenissen ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking en welke waarden zij geven aan deze participatie.

De betekenissen die de ouders hieraan geven, hebben namelijk invloed op hun gedrag en handelen (Weick, 1995). Aangezien ouders de belangrijkste rol vervullen in de sportparticipatie van hun kinderen (Anderson, 2009), is het dus van belang om te weten welke betekenissen zij geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking. Sport kan namelijk bijdragen aan de maatschappelijke integratie van mensen met een handicap (Lindert, Jong, & Dool, 2008) en voordelen bieden voor mannen en vrouwen van alle leeftijden en condities – inclusief mensen met een beperking – op fysiek en sociaal vlak en de mentale gezondheid (World Health Organization, 2003).

Dit onderzoek kan de belangen van sport- en welzijnsorganisaties, de mensen met een verstandelijke beperking en hun ouders dienen. Doordat de ouders een belangrijke rol innemen ten opzichte van hun kinderen met een verstandelijke beperking (Rudell & Shinew, 2006; Lindert, Jong, & Dool, 2008), is het voor sport- en welzijnsorganisaties waardevol om de betekenissen die de ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking te begrijpen en om te weten welke waarden zij geven aan deze participatie. Dit kan er toe leiden dat organisaties hun aanpak inclusiever te maken en de kans dat het kind met de verstandelijke beperking gaat sporten kan worden vergroot.

De vraag die centraal staat in dit onderzoek is als volgt geformuleerd:

“Welke betekenissen geven ouders aan sporten voor hun kind met een verstandelijke beperking en welke waarden geven ze aan deze participatie?”

1.4 Leeswijzer

Een nadere uiteenzetting van dit onderzoek, inclusief de probleem- en doelstelling en de onderzoeksrelevantie, komt in het eerstvolgende hoofdstuk aan bod (H 2). Het theoretisch kader met onder andere het perspectief op onderzoek van de onderzoeker is hierna te vinden (H 3). Daarna komt de context waarbinnen dit onderzoek plaatsvindt aan bod (H 4). Hierop volgt de manier waarop dit onderzoek is uitgevoerd, inclusief de verantwoording (H 5). De resultaten uit de interviews met de respondenten zijn te vinden in het hoofdstuk hierna (H 6). De analyse van de resultaten komt aan bod in het discussiehoofdstuk (H 7). Afgesloten wordt er met een conclusie door middel van de beantwoording van de hoofdvraag en de bijbehorende aanbevelingen (H 8) en een reflectie op dit onderzoek (H 9).

2. Het onderzoek

In dit hoofdstuk zal het onderzoek nader worden uiteengezet. Allereerst zal de doelstelling worden beschreven (§ 2.1). Vervolgens komt de vraag die centraal staat in dit onderzoek aan bod (§ 2.2). Om misvattingen te voorkomen en om duidelijkheid te scheppen waar het onderzoek precies over gaat, worden hierna bepaalde begrippen gedefinieerd (§ 2.3). Als vierde wordt de relevantie van dit onderzoek aangeduid (§ 2.4).

2.1 Doelstelling

Zoals reeds vermeld, is dit onderzoek uitgevoerd vanuit een sociaal constructivistische benadering. Ik beschouw de werkelijkheid dan ook als een sociale constructie waarin mensen verschillende interpretaties kunnen geven aan de situaties waarin zij zich bevinden. Volgens Saunders, Lewis, & Thornhill (2007) beïnvloeden interpretaties de acties van mensen en de aard van hun sociale interactie met anderen. Tevens hebben mensen niet alleen interactie met hun omgeving, maar ze proberen die ook begrijpelijk te maken door hun interpretatie van gebeurtenissen en de betekenissen die ze daaruit halen. Op hun beurt kunnen hun eigen acties weer worden gezien als betekenisvol in de context van deze sociaal geconstrueerde interpretaties en betekenissen (Weick, 1995). Volgens Saunders, Lewis, & Thornhill (2007: 87-88) is het daarom de taak van de interpretivist "om te proberen de subjectieve werkelijkheid van degenen die ze bestuderen te leren begrijpen om zo hun motieven te doorgronden en te begrijpen, op een manier die zinvol is voor deze deelnemers aan het onderzoek."

Het doel van dit onderzoek is inzicht te verkrijgen in hoe ouders van mensen met een verstandelijke beperking betekenissen geven aan sport voor mensen met een verstandelijke beperking, teneinde een bijdrage te leveren aan een hogere deelname van deze mensen aan sport. Mogelijk kan door middel van een aanpassing van het beleid, de sportparticipatie van degenen met een beperking omhoog gaan. Tevens kan het leiden tot een betere ondersteuning die geboden wordt aan mensen met een beperking.

Ik hoop dat de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek ter harte worden genomen en dat ik door middel van dit onderzoek een bijdrage heb kunnen leveren aan de sportieve situatie van mensen met een verstandelijke beperking.

2.2 Probleemstelling

De vraag die centraal staat in dit onderzoek is als volgt geformuleerd:

“Welke betekenissen geven ouders aan sporten voor hun kind met een verstandelijke beperking en welk waarden geven ze aan deze participatie?”

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zijn een aantal deelvragen opgesteld. Deze zijn geformuleerd aan de hand van een literatuuronderzoek en zijn ondersteunend aan de hoofdvraag.

- Hoe proberen ouders de sportparticipatie van kinderen met een verstandelijke beperking te faciliteren?
- Wat denken ouders dat hun kinderen met een verstandelijke beperking nodig hebben, zodat zij kunnen deelnemen aan sport?
- Waar lopen ouders tegenaan wanneer hun kinderen met een verstandelijke beperking in sport (willen) participeren?
- Wat denken ouders dat sportdeelname hun kinderen met een verstandelijke beperking zal opleveren?

2.3 Begripsdefinities

Kind

- Ondanks dat dit onderzoek ingaat op ouders van kinderen met een verstandelijke beperking, is er geen kader geplaatst voor wat betreft de leeftijd van het kind. Een vrouw van 61 jaar is immers nog altijd moeder van haar kind, ook al is het kind al 34 jaar.

Verstandelijke beperking - Er zijn veel verschillende definities van een verstandelijke beperking. Volgens Cardol, Speet & Rijken (2007) is de definitie van de American Association on Mental Retardation (tegenwoordig de American Association on Intellectual and Development Disabilities (AAIDD)) tegenwoordig gangbaar en deze zal worden aangehouden. Een verstandelijke beperking wordt gekenmerkt door significante beperkingen in zowel het intellectueel functioneren als in het adaptief gedrag, wat veel dagelijkse sociale en praktische vaardigheden omvat. De beperking is tevens zichtbaar voor de leeftijd van 18 jaar (AAIDD, n.d.). Voorbeelden van dergelijke beperkingen zijn het syndroom van Down en het Cornelia de Langesyndroom.

2.4 Relevantie

Het belang van dit onderzoek is meer inzicht te krijgen in de betekenissen die ouders van kinderen met een verstandelijke beperking geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking en welke waarde zij aan deelname toekennen. Deze maatschappelijke relevantie moet er toe leiden dat in de toekomst het beleid dusdanig kan worden aangepast zodat de sport participatie van mensen met een verstandelijke handicap omhoog gaat.

De theoretische relevantie van dit onderzoek is de meerwaarde die dit onderzoek heeft in het debat over de betekenissen die ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking. Er is nog weinig onderzoek naar deze betekenissen gedaan. Dit biedt een kans voor mij als onderzoeker om aan het debat bij te dragen en zodoende de wetenschappelijke kennis te vergroten. De in de inleiding geschetste geringe (media)aandacht voor sport voor mensen met een verstandelijke beperking is namelijk tevens van toepassing op de aandacht die het krijgt qua onderzoek (Carter & Williams, 2012).

3. Theoretisch kader

In dit theoretisch kader komen diverse zaken aan bod. Allereerst een uiteenzetting van wie er nou precies behoren tot de groep mensen met een beperking (§ 3.1), dat wordt opgevolgd door de redenen tot sportdeelname (§ 3.2). Vervolgens staat de rol van ouders in de schil van mensen met een beperking centraal (§ 3.3), waarna betekenisgeving aan bod komt (§ 3.4). Hoe bepaalde machten door werken wordt in het volgende paragraaf behandeld (§ 3.5). Afgesloten wordt er met het perspectief op onderzoek (§ 3.6).

3.1 Wie behoren tot de groep mensen met een beperking?

Beperkingen, bijvoorbeeld visueel, auditief, lichamelijk of verstandelijk, limiteren het individu om een bepaalde vaardigheid te gebruiken, om een bepaalde actie te ondernemen, of om te participeren in bepaalde activiteiten (Nixon, 2007). Mensen met een beperking worden vaak beoordeeld naar mate van hun functionerend vermogen om alledaagse routines te volbrengen, zo ook in de sportwereld. Ieder individu is echter uniek en moet volgens Nixon (2007) als dusdanig worden behandeld aangezien het functionele vermogen om te sporten verschilt. Dé sporter met een beperking bestaat dus niet.

Een beperking refereert aan individuele verschillen in voorkomen, samenstelling, functioneren en prestaties die als afwijkend worden gezien in de samenleving (Goffman, 1963; Sherrill, 1990). Volgens Sherrill (1990) is een beperking het minst begrepen en het meest gevreesde identiteit onder mensen.

Om de sport dusdanig te organiseren dat mensen met een beperking kunnen participeren, is het noodzakelijk dat het onderscheid wordt erkend tussen de diverse personen met een beperkingen en hun verschillende capaciteiten om deel te nemen aan sport op verschillende niveaus (Nixon, 2007). Doordat validiteit de geconstrueerde norm is, wordt vaak wat men constateert als afwijking toegekend aan de identiteit van mensen met een beperking en worden zij ten onrechte als één homogene groep gezien (Nixon, 2007; Lindert, Jong, & Dool, 2008). Zo kan men een aangeboren beperking hebben of eenzelfde beperking krijgen door middel van letsel. Beide gevallen zijn totaal verschillend, al kan het

voor de buitenwereld lijken alsof zij hetzelfde zijn omdat ze afwijken van de geconstrueerde norm.

Sport gericht op mensen met een beperking hoeft niet volledig aan te sluiten op het vermogen en de behoeften van de sporters met een beperking (Nixon, 2007). Dit heeft te maken met het eerder genoemde aspect dat deze groep niet homogeen is. Hierdoor is het volgens Nixon (2007) belangrijk voor actoren die de sport accommoderen en mogelijk maken, om de diversiteit aan individuen met een beperking en de soorten sport en sportaccommodaties, die noodzakelijk zijn om de diversiteit van de mensen met een beperking te accommoderen, te begrijpen en te waarderen. Deze diversiteit kent ook zijn eigen redenen om deel te nemen aan sport.

3.2 Wat zijn redenen om deel te nemen aan sport?

Allender, Cowburn & Foster (2006) hebben onderzocht wat de redenen van sportparticipatie zijn. Sportdeelname wordt gemotiveerd door plezier en de ontwikkeling plus het onderhoud van sociale netwerken. Plezier, gezelligheid en sociale ondersteuning werden vaker genoemd als reden om te sporten dan de gezondheidsvoordelen.

Onderzoek laat zien dat ouders van valide kinderen sport zien als een kader waarin hun kinderen sociale vaardigheden en andere belangrijke waarden en normen opdoen (Kremer-Sadlik & Kim, 2007). Dit onderzoek laat zien dat ouders sport zien als instrument om hun kinderen vaardigheden te leren die waardevol zijn voor de rest van hun leven. Het onderzoek van Shaw & Dawson (2001) naar doelgerichte vrijetijdsbesteding vertoont hierin overeenkomsten, namelijk dat ouders vrijetijdsactiviteiten als sport faciliteren om zo specifieke korte en lange termijneffecten te bewerkstelligen. Voorbeelden hiervan zijn een gezonde levensstijl en het leren van morele waarden en normen.

In onderzoek naar de sportdeelname van mensen met een beperking (Lindert, Jong, & Dool, 2008), valt te zien dat mensen met een lichamelijke beperking dezelfde motieven om te sporten belangrijk vinden als mensen met een verstandelijke beperking. Echter is de wijze van prioriteren anders. Plezier is de belangrijkste reden om te sporten van sporters met een verstandelijke beperking plezier. Daarentegen is de belangrijkste reden om te sporten voor sporters met een lichamelijke handicap de gezondheid.

Dat de gezondheid de belangrijkste reden is om te sporten voor sporters met een lichamelijke beperking, kan wellicht worden verklaard door middel van (re)integratie. Het onderzoek van Brasile (1990) naar de perspectieven op integratie in de rolstoelsporten, laat zien dat sport een middel is voor de (re)integratie van mensen met een lichamelijke beperking. Dit is in overeenstemming met de resultaten van het onderzoek van Wu & Williams (2001) naar factoren die van invloed zijn op de sportparticipatie van mensen met een niet aangeboren beperking aan het ruggenmerg.

3.3 Welke rol ten opzichte van de sportdeelname vervullen de ouders in de schil van mensen met een beperking?

In dit onderzoek definieer ik de schil van mensen met een beperking als de actoren die van significante waarden voor hen zijn. Rudell & Shiner (2006) en Lindert, Jong, & Dool (2008) noemen deze actoren ook wel *agents*. Voorbeelden van deze agents zijn familieleden, therapeuten, lotgenoten, coaches en maatschappelijk werkers. Tezamen vormen zij de spreekwoordelijke schil van mensen met een beperking. Evenals de beperking, verschilt de schil per individu.

De schil is zowel een schematische als metaforische benaming voor deze *agents*. De primaire functie van een schil van een vrucht is om deze te beschermen. Het gaat om de actoren die belangrijk zijn voor mensen met een beperking, die letterlijk om hen heen zijn verzameld. De schil van mensen met een beperking vervult (on)bewust diezelfde beschermfunctie (Huibers & Mandemaker, 2007; Horowitz, Goodman, & Reinhardt, 2004; Cimarolli, Reinhardt, & Horowitz, 2006) en vervult op deze wijze de metaforische functie van de schil. Zo voelen ouders zich het prettigst als hun kind met een beperking een sport uitoefent die dusdanig is gestructureerd dat deze niet bedreigend overkomt en waarover zij – de ouders – enige controle kunnen uitoefenen (Nixon, 2007). Een voorbeeld dat Nixon (2007) geeft, betreft het Challenger-honkbal. Deze sport is uitgevonden voor mensen met een beperking tussen de 5 en de 21 jaar. Het omvat de basisaspecten van honkbal maar is verder grotendeels aangepast. Zo is de competitiviteit geminimaliseerd, het is makkelijker gemaakt om succesvol te zijn, en broers/zussen die helpen qua fysieke ondersteuning.

Tevens kunnen de ouders en coaches de regels aanpassen aan specifieke situaties en beperkingen.

Van alle actoren in de schil van mensen met een beperking – ongeachte de leeftijd – bieden ouders vaak de meeste sociale steun om deel te nemen aan sport (Martin en Mushett, 1996). Individuen met een beperking hebben vaak een minder groot sociaal netwerk welke hen kan ondersteunen doordat zij restricties ondervinden in sociaal opzicht, in arbeidsmogelijkheden en in hun educatie (McNeil, 1993; in Martin en Mushett, 1996). De geringe ondersteuning van buiten de familie zorgt ervoor dat familiere ondersteuning van aanzienlijk belang is (Martin en Mushett, 1996). Naast het bieden van ondersteuning, zijn ouders geneigd om invloed uit te oefenen op de persoon met een beperking met betrekking tot de sportbeoefening (Nixon, 2007; Lindert, Jong, & Dool, 2008). Sport is een vrijetijdsomgeving waarin feedback belangrijk is om zowel te starten als te continueren met de participatie (Anderson, 2009).

Ouders bieden veel ondersteuning aan hun kinderen met beperking, waaronder sportgerelateerde ondersteuning (Martin en Mushett, 1996). Dit doen ze op het gebied van sociale ondersteuning, functionele ondersteuning (bijvoorbeeld het duwen van een rolstoel) en economische ondersteuning (bijvoorbeeld extra financiële steun). Volgens Martin en Mushett (1996) is dit wellicht een reflectie van de afhankelijkheidsrelatie die veel mensen met een beperking hebben met hun familie.

Zoals reeds vermeldt, laat het onderzoek van Speers (2013) zien dat mensen met een verstandelijke beperking sportieve activiteiten omarmen als het sociale klimaat waarin zij verkeren hen informeert, uitnodigt, aanmoedigt en ondersteunt. Hierin ligt dus een belangrijke taak voor de ouders.

Zoals eerder gezegd, vervullen ouders de belangrijkste rol in de sportparticipatie van hun kinderen. Volgens Anderson (2009) komt dit ten eerste doordat ouders vaak als de informatietolk voor de prestaties van hun kinderen dienen. Deze vertolking of betekenisgeving beïnvloedt mogelijk het zelfbeeld van het kind over zijn of haar prestaties in verschillende domeinen, waaronder de sport. Ten tweede bieden ouders eerder kansen aan hun kinderen waarin zij hoge succesvolle verwachtingen hebben voor hun kinderen. De kinderen zijn dus eerder geneigd om aan sport deel te nemen wanneer zij waarnemen dat hun ouders verwachten dat zij hierin succesvol kunnen en zullen zijn. Dit komt grotendeels doordat dat de activiteiten zijn waarin hun ouders hen inschrijven.

De ouders vervullen dus een faciliterende rol in de sportdeelname van mensen met een verstandelijke beperking. Enerzijds ontfermen ouders zich over hun kind met een verstandelijke beperking, terwijl ze anderzijds hun kind ondersteunen en motiveren om deel te nemen aan sportieve activiteiten. Onbekend is nog hoe ouders hun kinderen zien, welke betekenissen ouders toekennen aan sportdeelname door mensen met een verstandelijke beperking, en hoe dit verschilt van ouders van valide kinderen.

3.4 Hoe worden betekenissen toegekend?

Een interpretatieve benadering gaat er van uit dat de werkelijkheid wordt gecreëerd door middel van interactie van mensen met elkaar. Wat men weet en als waarheid beschouwd, is geconstrueerd en wordt verkregen door middel van de interactie tussen mensen (Le Compte & Schensul, 1999). Logischerwijs kent niet iedereen dezelfde betekenissen toe, aangezien ze worden beïnvloed door hun eigen achtergrond, ervaringen, persoonlijke kenmerken en verwachtingen (Weick, 1995). Een aanname van deze benadering is daarom dat er veel waarheden bestaan; er is niet een feitelijke waarheid of werkelijkheid.

Weick (1995: 110) geeft aan dat er drie elementen nodig zijn om te komen tot '*sensemaking*', oftewel betekenisgeving. Deze drie elementen zijn een referentiekader, een waarneming en een verbinding tussen beide. De persoon die ergens betekenis aan geeft doet dit door een waarneming te koppelen, aan zijn of haar gedachten achter die waarneming vanuit een eigen referentiekader. Deze koppeling zorgt voor een nieuwe betekenisgeving. Een voorbeeld hiervan is de manier waarop media-aandacht voor de Special Olympics kan zorgen voor nieuwe betekenisgeving aan sport voor mensen met een verstandelijke beperking. Door de media waar te nemen en die waarneming te koppelen aan een eigen persoonlijke referentiekader, kan iemand (de '*sensemaker*') een nieuwe betekenis geven aan sport voor mensen met een verstandelijke beperking.

Weick (1995: 17) onderscheidt zeven karakteristieken van betekenisgeving, welke op de volgende pagina worden uiteengezet.

<p>1. <i>Grounded in identity Construction</i></p>	<p>De waarde die een actor ergens aan toekent is afhankelijk van hoe hij of zij zichzelf ziet in de context. Het is dus van belang om te weten wie de desbetreffende persoon is, en wat zijn of haar achtergrond is. Voor onderzoek betekent dit dat er met het verzamelen van de empirische data, het achtergrondverhaal van de respondent moet worden achterhaald.</p>
<p>2. <i>Retrospective</i></p>	<p>Men kan pas betekenis gaan geven nadat het handelen achteraf wordt gerationaliseerd. Ervaringen uit het verleden worden immers meegenomen in het proces van betekenisgeving. Dit betekent dat een onderzoeker moet worden doorvragen naar en over ervaringen.</p>
<p>3. <i>Enactive of sensible environments</i></p>	<p>Door middel van acties worden er betekenisvolle omgevingen gecreëerd. De gecreëerde omgeving heeft zodoende invloed op het handelen van betrokkenen. Door bijvoorbeeld sportverenigingen open te stellen voor mensen met een verstandelijke beperking, kunnen betekenissen verschuiven. Die betekenissen beïnvloeden dan het handelen van de overige leden.</p>
<p>4. <i>Social</i></p>	<p>Betekenisgeving is een sociaal proces. Het komt immer tot stand in interactie tussen mensen en de omgeving waarin men zich bevindt. Voor dit onderzoek betekent dit dat de betekenissen van ouders ook tot stand komen in interactie met mij als onderzoeker.</p>
<p>5. <i>Ongoing</i></p>	<p>Betekenisgeving is een proces dat nooit stopt en dus continu door loopt. Voor dit onderzoek betekent dit dat de empirische resultaten slechts momentopnames zijn. Immers, de betekenissen die worden gegeven kunnen veranderen.</p>
<p>6. <i>Focused on and by extracted cues</i></p>	<p>Het proces van betekenisgeving is gericht op, en wordt bepaald door, zogenaamde 'extracted cues'. Dit zijn – soms subtiele – aanwijzingen die leiden tot betekenisgeving. Voor mij als onderzoeker betekent dit dat het belangrijk is om goed door te vragen om zo de achterliggende gedachten en oorzaken van de betekenissen bloot te leggen.</p>
<p>7. <i>Driven by plausibility rather than accuracy</i></p>	<p>Het proces van betekenisgeving gaat ervan uit dat mensen gericht zijn op een bruikbaar en plausibel beeld van de situatie. Niet op een nauwkeurige en exacte weergave hiervan. Voor dit onderzoek betekent dit dat er sprake is van subjectieve werkelijkheden.</p>

In dit onderzoek wordt getracht om de betekenissen, en de oorsprong daarvan, die ouders van kinderen met een verstandelijke beperking geven aan sport naar boven te halen. Om de betekenissen die de ouders toekennen aan sport te structureren en te interpreteren, en omdat er niet één werkelijkheid is, zet ik de empirische gegevens in het licht van welke betekenissen overeenkomen of verschillen van elkaar. De betekenissen die ouders geven, kunnen worden beïnvloed door diverse machten.

3.5 Hoe kunnen bepaalde machten doorwerken in de sport?

In de wereld van de sport is macht alom vertegenwoordigd. De betekenissen die men ergens aan toekent, worden beïnvloed door verschillende machten. De macht kan liggen bij politici die subsidies kunnen toekennen of het beleid kunnen vormen, eigenaren of vertegenwoordigers van verenigingen, coaches en zelfs bij individuele sportbeoefenaars. Tot hun macht behoort onder andere de macht om te bepalen welke sport gespeeld wordt en hoe de norm plus diens afwijking gedefinieerd wordt. Tevens behoort tot die macht de macht om bevolkingsgroepen (positief) te discrimineren, de macht om kwetsbare (f)actoren te misbruiken, en de macht om te bepalen wat wel of geen sport is en/of kan zijn (Wagg, Brick, Wheaton, & Caudwell, 2009).

Betekeningen van sport worden vormgegeven door heersende discoursen, die tevens macht bezitten. Dit houdt in dat ze deel gaan uitmaken van de manier waarop men over sport denkt, zodat andere betekenissen van sport onrealistisch of zelf ondenkbaar worden geacht (Wagg e.a., 2009). Ze worden vanzelfsprekend en lijken daarom 'waar' te zijn.

Diverse machtsrelaties kunnen dus van invloed zijn op de betekenissen die ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking. Hier zal tijdens de analyse van de resultaten uit de empirie naar gekeken worden, door te achterhalen waar deze betekenissen vandaan komen.

3.6 Welk perspectief heeft de onderzoeker op onderzoek?

Om de methoden, resultaten en conclusies in het licht van de onderzoeker te kunnen plaatsen, is het noodzakelijk om zijn kijk op de wereld te begrijpen. Hiervoor is het van belang om de onderliggende assumpties en voorkeuren van de onderzoeker te kennen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen het onderzoeksperspectief (§ 3.6.1) en de onderzoeksbenadering (§ 3.6.2).

3.6.1 Het onderzoeksperspectief

Als onderzoeker word ik beïnvloed door mijn eigen ervaringen en/of omgeving. Het is voor mij dan ook niet mogelijk om 'neutraal' waar te nemen (Boeije, 2008). Aangezien ik mij al twee jaar inzet voor de sportparticipatie van mensen met een beperking, heb ik op enkele vlakken mijn eigen visie ontwikkeld. Ik wil echter de betekenissen van de respondenten naar boven halen en die van mij ergens parkeren. Dit doe ik door bewijs en tegenbewijs te zoeken in de onderzoeksdata.

De interpretatieve benadering van onderzoeken die ik heb, werkt door in de manier waarop ik naar de werkelijkheid kijk. Ik ben van mening dat de werkelijkheid wordt gecreëerd door middel van interactie met elkaar, inclusief mijzelf (Le Compte & Schensul, 1999). Hierbij zijn de constructies niet stellig maar kunnen ze door middel van discussie, of door het verstrijken van tijd, leiden tot nieuwe constructies of inzichten van de waarheid.

3.6.2 De onderzoeksbenadering

De empirie is in dit onderzoek het uitgangspunt. Dit houdt in dat door middel van interviews met de respondenten in het verdere onderzoek, nieuwe betekenissen kunnen worden gegeven aan de literatuur.

Het doel van het onderzoek is er achter te komen welke betekenissen ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking. Onderlinge overeenkomsten tussen de ouders zijn net zo relevant en interessant als de onderlinge verschillen.

4. Context

Dit hoofdstuk licht de context waarin dit onderzoek plaatsvindt nader toe. Mensen kunnen verschillende interpretaties geven aan situaties waarin zij zich bevinden, aldus Saunders, Lewis, en Thornhill (2007). Het is daarom belangrijk dat ook de context wordt geschetst, aangezien dit van invloed is op de betekenissen die ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking. De gemeente Rotterdam is de context waarbinnen dit onderzoek wordt gehouden. Rotterdam profileert zich als dé sportstad van Nederland. Desalniettemin ligt de sportparticipatie van Rotterdammers onder het landelijk gemiddelde (Sport en Recreatie, Rotterdam Topsport & Rotterdam Sportsupport, 2011). Achtereenvolgens komt de maatschappelijke context (§ 4.1), de bestuurlijke context (§ 4.2) en de organisatorische context (§ 4.3) aan bod.

4.1 De maatschappelijke context

In de hedendaagse maatschappij neemt sport een steeds belangrijkere rol in. Zo wordt sport niet langer uitsluitend gezien als doel maar veel vaker als middel. Zo melden Bottenburg en Schuyt (1996) dat investeringen in de sport op termijn kunnen worden terugverdiend, doordat de sportwereld direct of indirect kan bijdragen aan het voorkomen of terugdringen van kostbare maatschappelijke problemen. Tevens melden zij dat het inzicht in de maatschappelijke waarde van sport reeds heeft geleid "tot een groot aantal initiatieven om de sport instrumenteel te gebruiken voor het bereiken van maatschappelijke doelstellingen. Deze initiatieven variëren van kleine activiteiten van verenigingen tot landelijk ondersteunde projecten." (Bottenburg en Schuyt, 1996: 95)

De reden waarom sport steeds meer wordt ingezet als middel in de gemeente Rotterdam is volgens de gemeente Rotterdam als volgt: "Sport draagt bij aan de gezondheid, aan onderwijsprestaties en aan de economie. Sport levert ook een bijdrage aan de attractiviteit en veiligheid van de stad en van de wijken om te wonen, werken en verblijven. Een investering in sport betaalt zich maatschappelijk terug." (Sport en Recreatie, Rotterdam Topsport & Rotterdam Sportsupport, 2011). De maatschappelijke betekenis van sport is

zodoende hoog in Rotterdam. Dit is merkbaar in de verwachtingen die men heeft inzake sport. Er wordt niet langer uitsluitend verwacht dat sport goed is voor de gezondheid van mensen, maar dat het tevens kan bijdragen aan bijvoorbeeld de maatschappelijke integratie van mensen met en zonder een beperking (Lindert, Jong, & Dool, 2008). De maatschappelijke integratie van sporters met een beperking kan op twee niveaus plaatsvinden. Allereerst door een team van mensen met een beperking op te nemen in de vereniging en ten tweede door te zorgen dat ze samen met valide personen kunnen sporten.

4.2 De bestuurlijke context

Waar voorheen middels diverse wetten de ondersteuning van mensen met een beperking landelijk was geregeld (zoals de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), de Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG) en de Welzijnswet), is dit sinds 1 januari 2007 geregeld door middel van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (Overheid, 2011). Waar de WVG en de Welzijnswet volledig zijn verdwenen, is de AWBZ nog altijd van kracht. Het kabinet wil echter dat vanaf 2015 begeleidende en verzorgende taken uit het AWBZ onder de Wmo gaan vallen, zodat deze net als de Wmo gedecentraliseerd worden uitgevoerd door de gemeenten. Dit leidt er toe dat de gemeente steeds meer taken krijgt toebedeeld. Zij staan nu dus voor het vraagstuk hoe zij hier mee om moeten gaan.

De gemeente Rotterdam heeft vijf doelen opgesteld die ze willen bereiken middels de Wmo (Rotterdam, n.d.). Ze willen dat ...

- ... Rotterdammers zichzelf kunnen redden en zich zorgzaam opstellen voor mensen in hun sociale netwerk.
- ... Rotterdammers zich uitspreken over wat beter kan. In hun directe omgeving, maar ook in de wijk en de gemeente.
- ... de gemeente ondersteuning biedt aan mensen die er niet naar vragen. Dit heet ook wel bemoeizorg.
- ... er meer contact is tussen mensen die zichzelf prima redden en mensen die hulp nodig hebben. Meer onderlinge betrokkenheid dus.
- ... pleinen en gebouwen zo ingericht worden dat het voor mensen makkelijker wordt om elkaar te ontmoeten.

Aangezien sport een middel is dat mogelijk direct of indirect kan bijdragen aan het voorkomen of terugdringen van maatschappelijke problemen (Bottenburg en Schuyt, 1996), biedt het een mogelijkheid om te worden geïntegreerd met de Wmo. Dit wordt tevens erkend door het kabinet. Zij zeggen dat sport één van de terreinen is “die kansen biedt om als gemeente en instelling op een creatieve manier vorm te geven aan de Wmo. De maatschappelijke functie maakt de sport gewild én kansrijk voor het realiseren van belangrijke kabinetsdoelen: op het gebied van preventie en gezondheid, jeugdbeleid, onderwijs, waarden en normen, integratie, wijken, veiligheid en internationaal beleid. Uitgangspunt van de Wmo is immers dat mensen participeren en sport is daar een mooi middel voor.” (Invoeringwmo, n.d.)

De gemeente Rotterdam heeft als doel gesteld dat de sportparticipatie onder Rotterdammers vanaf 6 jaar eind 2013 64% is. Het einddoel, welke in 2016 moet worden behaald, is een sportparticipatie van 70%. De gemeente heeft in haar Uitvoeringsprogramma sport 2011-2014 zes speerpunten aangegeven om deze doelen te behalen, te weten: (1) sportwaarden en onderwijs, (2) maatschappelijke thema's, (3) breedtesport en sportontwikkeling, (4) evenementen en accommodaties, (5) topsport, en (6) media en citymarketing (Sport en Recreatie, Rotterdam Topsport & Rotterdam Sportsupport, 2011). Twee speerpunten, ook wel renbanen genoemd, sluiten goed aan op het vraagstuk met betrekking tot de betekenissen die ouders van mensen met een verstandelijke beperking geven aan sport voor mensen met een verstandelijke beperking.

Dit vraagstuk sluit aan bij speerpunt twee; maatschappelijke thema's. Hier wordt sport als middel ingezet om bij te dragen aan de ambities van de gemeente op andere beleidsvelden. De laatste jaren is in toenemende mate merkbaar dat de overheid sport ziet als middel om verbetering te brengen in diverse maatschappelijke problemen. Voorbeelden van deze maatschappelijke problemen zijn bijvoorbeeld de integratie- en gezondheidsvraagstukken.

Het tweede speerpunt waarop dit vraagstuk over betekenissen aan sport voor mensen met een verstandelijke beperking aansluit, is speerpunt 3; breedtesport en sportontwikkeling. Hier staat het verhogen van de sportparticipatie centraal. Sport voor mensen met een beperking (maatregel 3.3) wordt zelfs expliciet benoemd. Deze focus is noodzakelijk aangezien in Nederland de sportparticipatie van mensen met een beperking aanzienlijk lager ligt dan van valide mensen. Het aandeel van niet-beperkte Nederlanders dat

minimaal 12 keer per jaar sport is 69%. Voor de groep mensen die licht beperkt zijn is dit 54% en indien er sprake is van een matige of ernstige beperking ligt dit percentage op 34% (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2007, in: NOC*NSF, 2012). Het is zodoende logisch dat de gemeente Rotterdam hierop de focus legt.

4.3 De organisatorische context

Op landelijk niveau maakt het NOC*NSF zich sterk voor de gehandicaptensport. Inmiddels is het merendeel van de gehandicaptensporten onder de hoede gebracht van de reguliere sportbonden. Het doel hiervan is om alle mogelijkheden die een sportbond te bieden heeft ook voor sporters met een handicap beschikbaar te stellen. Van het laagste niveau tot en met topsport (NOC*NSF, n.d.).

Op gemeentelijk niveau tracht de gemeente Rotterdam de gehele Rotterdamse sportwereld naar een hoger niveau te brengen, onder andere door het toekennen van subsidies. Rotterdam Sportsupport wordt gesubsidieerd om de breedtesport in de gemeente te ondersteunen. Tevens is er subsidiegeld voor een specifiek programma van deze organisatie, namelijk Rotterdam Sport op Maat. Het programma Rotterdam Sport op Maat van Rotterdam Sportsupport zet zich specifiek in voor de sportparticipatie van Rotterdammers met een beperking (Rotterdam Sport op Maat, n.d.). Bij dit programma zijn zeven organisaties aangesloten, te weten: Rotterdam Sportsupport, MEE Rotterdam, Pameijer, Revalidatiecentrum Rijndam, Rotterdam Topsport, NOC*NSF en Gehandicaptensport Nederland. De krachten worden sinds oktober 2011 gebundeld om zodoende de Rotterdammers met een beperking naar de sport toe te leiden.

De kracht hiervan is dat de zeven organisaties allen hun eigen expertise hebben. Waar Rotterdam Sportsupport zeer nauwe banden heeft met de sportverenigingen in Rotterdam, komen MEE Rotterdam, Pameijer en Revalidatiecentrum Rijndam direct in aanraking met de doelgroep: Rotterdammers met een beperking. Rotterdam Topsport is aangesloten om sport voor mensen met een beperking een podium te geven door topsport evenementen te organiseren. NOC*NSF en Gehandicaptensport Nederland zorgen voor een aansluiting met landelijke initiatieven en ontwikkelingen.

5. Methodologie

Dit kwalitatieve onderzoek vanuit het interpretatief onderzoeksperspectief maakt gebruik van diverse soorten dataverzameling. Semigestructureerde interviews zijn gehouden met de respondenten en er zijn diverse soorten literatuur bestudeerd. Deze onderzoeksmethoden komen als eerste aan bod (§ 5.1). Vervolgens staat de selectie van de onderzoekseenheden centraal (§ 5.2). In de hierop volgende paragraaf wordt het verwerken van de data besproken (§ 5.3). De positie van de onderzoeker komt hierna aan bod (§ 5.4), waarna dit hoofdstuk wordt afgesloten met de betrouwbaarheid en validiteit van dit onderzoek (§ 5.5).

5.1 Onderzoeksmethoden

5.1.1 Literatuurstudie

Voordat er is begonnen met het verzamelen van empirische gegevens, is het belangrijk dat er voorkennis wordt opgedaan over het onderwerp (Gratton & Jones, 2007). De literatuur is in eerste plaats gebruikt om de empirische gegevens beter te kunnen begrijpen. Er is gekeken of er eerdere publicaties waren omtrent de betekenissen die ouders geven aan het sporten voor hun kind met een verstandelijke beperking. Zodoende is er gekeken of er sprake is van wetenschappelijke relevantie. Tevens is de literatuur een belangrijke bron geweest tot het komen van de probleemstelling (Boeije, 2008). De empirische data is vergeleken met de resultaten uit de literatuur om deze beter te begrijpen en om inzicht te geven in de huidige situatie omtrent de gehandicapten(sport).

5.1.2 Semigestructureerde interviews

De belangrijkste vorm van dataverzameling waren de semigestructureerde interviews. Voor het vergaren van de empirische onderzoeksdata zijn zodoende negen semigestructureerde interviews gehouden. Hierbij fungeerde ik zelf als de interviewer en

was het interviewinstrument, de topiclijst, de rode draad. Deze rode draad was bij ieder interview hetzelfde waarbij er voldoende ruimte was voor de persoonlijke inbreng van de respondent. Er is tevens een testinterview gehouden om te kijken of de topiclijst (zie bijlage I) goed functioneerde.

De reden voor het houden van interviews is dat het geschikt is om gedetailleerde informatie te verkrijgen en de achterliggende gedachten van de respondent naar voren te krijgen (Gratton & Jones, 2007). Er is specifiek voor semigestructureerde interviews gekozen doordat dit naar mijn mening *'the best of both worlds'* is. Deze benadering maakt namelijk gebruik van een interviewinstrument, in dit geval de topiclijst, maar laat tevens ruimte over voor flexibiliteit. Zodoende kan de volgorde van vragen veranderen of door worden gevraagd bij bepaalde gedeeltes (Gratton & Jones, 2007).

5.2 Selectie onderzoekseenheden

Het eerste interview is gehouden met een collega die tevens werkzaam is bij Rotterdam Sportsupport. Dit had twee redenen; in eerste instantie was dit bedoeld als testinterview voor de eerdergenoemde topiclijst. De tweede reden was dat mijn collega een praktische ingang bood om de zogenoemde sneeuwbal aan het rollen te brengen. De overige respondenten zijn namelijk door middel van de sneeuwbalmethode geselecteerd. De sneeuwbalmethode houdt in dat de respondent gevraagd is om een relevante individu te noemen die als volgende geïnterviewd kan worden, aldus Barendregt, Poel, & Mheen (2005).

Er is gezocht naar nieuw respondenten tot het moment dat er geen sprake meer was van nieuwe, relevante informatie. Het aantal gehouden semigestructureerde interviews hangt immers af van de mate waarin verzadiging van data optreedt. Pas dan kan een onderzoeker stoppen met het verzamelen van data en de selectie van eenheden (Boeije, 2008).

5.3 Verwerken van data

Alle semigestructureerde interviews zijn opgenomen met behulp van audio opnameapparatuur. Voorafgaand aan het interview is hier expliciet toestemming voor gevraagd. Na afloop van deze interviews zijn ze allemaal getranscribeerd. In tegenstelling tot het advies van Mayan (2009), zijn alle namen, plaatsen en overige identificeerbare informatie weggelaten. De reden hiervoor is dat alle respondenten volledige anonimiteit is gegarandeerd. Een respondent was erg gesteld op anonimiteit. In overleg met deze persoon is ervoor gekozen dat ik de transcriptie zou toesturen. Zodoende kon deze persoon zelf nog aangeven indien er het niet (voldoende) anoniem was.

De volgende stap in het verwerken van de empirische data, bestond uit het analyseren hiervan. Dit is gedaan aan de hand van de onderzoeksslang van Boeije (2008: 83) en met behulp van het softwareprogramma MaxQDA. De eerste stap betrof het open coderen van de data. Alle tot dan toe verzamelde gegevens zijn zorgvuldig gelezen en in fragmenten ingedeeld. Deze fragmenten hebben allemaal unieke codes gekregen. De tweede stap die is ondernomen in het analyseproces, betrof het axiaal coderen. Volgens Boeije (2008: 99) wordt tijdens het axiaal coderen “de betekenis van de belangrijke begrippen achterhaald en waar mogelijk wordt het begrip omschreven en met voorbeelden geïllustreerd.”. Het axiaal coderen heeft twee doeleinden gediend; allereerst is er zo een onderscheid gemaakt in de belangrijke en de minder belangrijke elementen van het onderzoek. Ten tweede is op deze manier de omvang van de gegevens en van het aantal codes gereduceerd (Boeije, 2008). De derde stap die is ondernomen, betreft het selectief coderen. Er is structuur aangebracht en hierin lag de nadruk op integratie en het leggen van verbanden tussen de categorieën (Boeije, 2008).

5.4 Positie als onderzoeker

Als onderzoeker word ik zelf beïnvloed door mijn eigen ervaringen en/of omgeving. Het is voor een onderzoeker dan ook niet mogelijk om ‘neutraal’ waar te nemen, aldus Boeije (2008). Aangezien ik mij al twee jaar inzet voor de sportparticipatie van mensen met een beperking, heb ik op enkele vlakken mijn eigen visie ontwikkeld. Ik wil echter oprecht de

betekenissen van de respondenten naar boven halen en doe dat door voortdurend te zoeken naar bewijs en tegenbewijs.

5.5 Betrouwbaarheid en validiteit

Bij kwalitatief onderzoek wisselen de dataverzameling en de data-analyse elkaar af. Hiermee wordt volgens Boeije (2008: 148) “erin voorzien dat waarnemingen worden gerepliceerd (betrouwbaarheid) en dat tussentijdse interpretaties in het vervolg van het onderzoek worden getoetst (validiteit)”. Dit is volgens Boeije het sterke punt van kwalitatief onderzoek.

De betrouwbaarheid heeft te maken met de stabiliteit van de onderzoeksgegevens. Dit houdt in dat wanneer het onderzoek zou worden herhaald, dezelfde resultaten naar voren komen (Gratton & Jones, 2007). Door gebruik te maken van semigestructureerde interviews was er sprake van standaardisatie waarbij er tevens ruimte was om door te vragen. Zodoende kwamen de achterliggende emoties en redenen naar boven.

Bij het validiteitvraagstuk gaat het volgens Gratton & Jones (2007) om het volgende: “hoe weet ik of de methode die ik gebruik daadwerkelijk meet wat ik wil dat het meet en zijn de conclusies die ik trek vanuit deze metingen daarom geldige conclusies?”. Om ervoor te zorgen dat de respondenten hun natuurlijke gedrag vertoonden en zich niet hoefden in te houden, is ervoor gekozen om de interviews op de door de respondent gekozen locatie te houden. Veelal waren deze locaties bij de respondent thuis, al zijn er ook interviews gehouden bij iemand op zijn werk en op de sportvereniging van respondenten. Tevens zijn er nieuwe respondenten geïnterviewd tot er sprake was van verzadiging qua data.

6. De resultaten

Dit hoofdstuk is een uiteenzetting van de empirische data die verzameld is door middel van negen semigestructureerde interviews. Deze data is complex en om hier recht aan te doen, is dit aan de hand van vier thema's gestructureerd, welke achtereenvolgens worden behandeld. Het eerste thema betreft het individuele niveau (§ 6.1). Hierna staat het structurele niveau centraal (§ 6.2). De interactie met de omgevings(f)actoren komt in de volgende paragraaf aan bod (§ 6.3). De culturele aspecten komen als laatste aan bod (§ 6.4). Alle genoemde namen zijn fictief om de anonimiteit van de respondenten te waarborgen.

6.1 Individueel niveau

6.1.1 De waarde die aan sport wordt toegeschreven op individueel niveau

Alle ouders die hebben meegewerkt aan dit onderzoek zijn van mening dat sport belangrijk is en/of kan zijn voor hun kind met een verstandelijke beperking. Een alomvattend citaat is die van Carlijn:

“Zonder sport denk ik niet dat mijn zoon dit had bereikt. Sport is een soort wondermiddel voor deze mensen. Echt een wondermiddel. Niet alleen voor mijn zoon, maar voor alle mensen met een beperking.” (Carlijn)

Op de vraag waarom sport zo belangrijk wordt gevonden, antwoordde Eva het volgende:

“Omdat bewegen goed is voor iedereen, ook voor hun.” (Eva)

Anne gaat zelfs nog een stap verder. Zij is van mening dat het voor mensen met een verstandelijke beperking nog belangrijker is om te sporten dan voor valide mensen.

“Ja voor ieder mens is het belangrijk en ik denk voor hun nog veel belangrijker.” (Anne)

Dit onderbouwt zij met diverse redenen. Deze redenen en anderen die de respondenten geven voor hun waarde dat aan sport wordt gegeven, zullen aan bod komen in de volgende paragrafen.

De zoon van Diana doet niet aan sport. Hij is zwaar verstandelijk beperkt. Volgens haar kan sport alleen een verrijking zijn voor het leven van haar zoon als het 1-op-1 wordt gedaan zodat er rekening met zijn beperkingen kan worden gehouden.

“Ik geloof niet dat bij mijn zoon een verrijking in de sport zit. Het zou voor hem een verrijking kunnen zijn, al is het maar een balletje over rollen, maar dat het puur 1 op 1 is. Dat zou voor hem een verrijking zijn dat wel. Individueel iemand die met hem echt iets gaat doen. Ja en dan een balletje over rollen of wat dan ook. Dan zou het voor hem een verrijking kunnen zijn. En dan is het niet zozeer de sport meer de 1-op-1. [...] In principe vind ik sport wel belangrijk. Alleen, ja hoe moet ik het zeggen, een sport van vijf minuten bestaat volgens mij niet.” (Diana)

Dit laat zien dat Diana, net als alle andere respondenten, wel degelijk waarde hecht aan sport voor haar zoon met een verstandelijke beperking. Tevens laat het zien dat mensen met een beperking geen homogene groep is.

6.1.2 Het hebben van plezier en gezelligheid

Een veelgehoorde reden om te sporten is dat men dit leuk vindt om te doen en er plezier uit halen. Voor alle respondenten staat het voorop dat hun kinderen met een verstandelijke beperking plezier moeten hebben in het sporten.

“Ja als zij er lol in hebben dan vind ik het fantastisch. Dus gewoon echt als lol. [...] Ze moeten het gewoon echt leuk vinden. Anders is het een straf.” (Diana)

Een respondent is zelfs van mening dat de focus van sport op mensen met een verstandelijke beperking niet zozeer op het sporten moet liggen maar meer op het bewegen en op plezier.

“Ik denk ook dat bij gehandicapten de nadruk op bewegen moet liggen zeg maar. En lol, ze moeten er wel lol in hebben. Er mag best een beetje spelelement in zitten, alleen bij mijn zoon zal dat helemaal niet aanslaan. Hij weet bij god niet wat dat is, spelelement. Bij de hogere niveaus mogelijk wel, maar bij mijn zoon niet.” (Frank)

Mensen met de verstandelijke beperking vinden het leuk om te sporten. Zo ook het kind van Carlijn.

“Vandaag kwam ik terug uit mijn werk en toen ik thuiskwam was het droog. Het begon alleen wel al een beetje te regenen. Ik zei tegen hem: “Ah joh dan blijven we thuis vandaag, het is vies weer. Misschien gaat het niet eens door.” Hij zei gelijk van: “Nee mama, nee mama, ik wil trainen..” Hij vindt het echt leuk om te trainen en om te spelen.” (Carlijn)

Een duidelijk voorbeeld over het plezier door sportdeelname in combinatie met de aard van een verstandelijke beperking wordt gegeven door Eva. De focus hoeft hiervoor niet, zoals Frank in het eerdergenoemde citaat al zei, op het daadwerkelijke sporten inclusief spelelement te liggen.

“Als ik zie op Rozenburg, daar zitten natuurlijk heel veel mensen met een handicap, maar als ze in dat snoezelbad liggen of in de snoezelruimte waar je dan toch ook met ballen kan bewegen. Ja dat vinden ze heerlijk. Dan merk je ook dat, hoe ernstig ze toch zijn, hoe goed het sporten is. Er is daar ook bijvoorbeeld een man van echt ongeveer twee meter die op het niveau zit van een tweejarige en die zie je dan met een bal spelen met echt een hele brede glimlach. Dat is mooi.” (Eva)

Verwant aan het plezier van sport, is de gezelligheid die men hierbij ervaart. Waarbij de focus van plezier echt ligt op het daadwerkelijke sporten, komt gezelligheid juist tot uiting in de omgeving waar wordt gesport. Dit kan al heel simpel worden ervaren door na afloop iets te gaan drinken bijvoorbeeld.

“En mijn zoon vindt het leuk, hij gaat zaterdag ochtend dan daar naar toe. Ja dan gaat hij lekker spinnen, drinkt hij daarna een kopje koffie. [...] Dat vindt hij heerlijk.” (Eva)

Volgens Gwenda is het niet eens noodzakelijk om eerst te sporten om die gezelligheid te ervaren. Haar zoon heeft geleerd om sport te associëren met gezelligheid. Zodoende wil hij maar al te graag gaan kijken naar een wedstrijd van bekenden.

“Als hij op zaterdag thuis is en ik zeg: “Kom, we gaan even kijken bij de tennis, de dames spelen thuis.”. Nou dan is hij al weg, dat vindt hij heerlijk. Dan gaat hij wel naar een wedstrijd zitten kijken, maar hij gaat voor de gezelligheid hè, voor een praatje.[...] Hij associeert sport ook wel met gezelligheid.” (Gwenda)

Doordat hij graag die gezelligheid wil beleven en dus naar de sportvereniging toe wil gaan, moet hij wel zijn huis verlaten. De gezelligheid die respondenten sport toeschrijven

suggereert dat sport ook een goed middel kan zijn om iemand te helpen om uit een eventueel sociaal isolement te komen.

6.1.3 Het vergroten van je wereld

In het vorige citaat is te zien dat de zoon van Gwenda heeft geleerd dat het op de sportvereniging gezellig is. Hierdoor wil hij het huis uit om daar te gaan kijken. Zodoende zorgt de sport er dus voor dat hij uit zijn sociale isolement komt. Zijn moeder geeft aan dat zijn wereld niet heel groot is. Bianca zegt hetzelfde in antwoord op de vraag in hoeverre sport het leven van haar dochter heeft verrijkt.

“Ja, het heeft haar best wel verrijkt van de buitenwereld. Van ik kan ook dingen zonder mijn ouders doen. Ik kan spelen, mijn ouders hoeven niet altijd mee want ik kan altijd met iemand mee rijden. Voor haar is de wereld gewoon veel groter geworden.” (Bianca)

In het vervolg vertelt Bianca waarom ze het belangrijk vindt dat de wereld van haar dochter groter is geworden door middel van sport:

Bianca: “Gewoon eens even bij je ouders weg zijn. Niet altijd maar bij je ouders zitten. Laat ze dat uurtje maar.”
Onderzoeker: “Dus ook weer om uit dat isolement te komen?”
Bianca: “Ja zeker. Laat ze er even uit zijn.”

Er zijn meerdere redenen waarom de respondenten vinden dat het belangrijk is voor hun kinderen om uit het sociale isolement te komen. Naast de veelvuldig genoemde en voor de hand liggende reden dat een sociaal isolement niet wenselijk is en dat men hier niet gelukkig van wordt, wordt er ook een stap verder gedacht. Zo is Anne van mening dat een sociaal isolement de ontwikkeling van een persoon tegenhoudt. Zij zegt:

“Ja, ik denk dat dat voor de ontwikkeling ook heel belangrijk is. Want hoe meer je alleen bent en in je isolement zit, ik denk dat dat je ontwikkeling tegenhoudt. En je leert gewoon van andere mensen. Je leert altijd van elkaar. En als jij zeg maar binnen een sportvereniging komt waar iedereen komt, dan voel je je al een stuk beter. En je kan daar dingen oppikken die je normaal misschien niet op zou pikken. Bij ons in de vereniging zitten er een hele groep die bijvoorbeeld meehelpt in de kantine. En degene die het minder goed kunnen halen flesjes op. Dat zouden ze anders nooit doen. Daarmee komen ze wel in aanraking met andere mensen weet je. Ja ik vind dat ze daar van leren. Het heeft zoveel voordelen om te sporten.” (Anne)

Het is ook Hetty niet ontgaan dat haar dochter tegenwoordig wat meer uit haar schulp kruipt. Ze is van mening dat haar dochter dit heeft geleerd van de sport.

“Nou ze wordt gewoon wat losser tegen de mensen. Ze praat wat makkelijker tegen iedereen. Ze uit zich gewoon veel meer dan dat ze echt vroeger deed. [...] Dus dat merk je hier wel, ze bloeit hier echt wel op.” (Hetty)

Anne deelt de mening van Hetty dat mensen met een beperking vaak in een kleine kring opereren. Waar Hetty hierboven al de ouders noemt die tot deze kring behoren, ziet Anne dat de kring verder veelal uit mensen bestaat die ook een beperking hebben. De sport is haar inziens een goed middel om die kring te vergroten en zodoende je leven te verrijken.

“Ja voor ieder mens is het belangrijk en ik denk voor hun nog veel belangrijker omdat ze vaak in een klein kringetje opereren. [...] Vaak zitten ze in hetzelfde kringetje en door te gaan sporten komen ze daar uit weet je, dan komen ze ook met andere mensen in aanraking. [...] Dus als ze dan eens naar een vereniging gaan waar ze dan weer andere mensen tegen komen, dat is een verrijking voor je leven toch?” (Anne)

Dat sport een verrijking is voor het leven van haar zoon, vindt ook Carlijn. Het gaat verder dan het fysieke element:

“Ja zeker, ook om contacten op te doen. Hier zijn namelijk de vrienden van hem.” (Carlijn)

Meerdere respondenten waarschuwen echter wel voor de mate waarin hun kind gestimuleerd dient te worden om aan (sportieve) activiteiten deel te nemen en zodoende uit hun sociale isolement te verkeren. Diana zegt dat haar zoon door zijn beperking geen onderdeel uit maakt van de groep en echt binnen zijn eigen wereld leeft. Dit is iets wat ook Ineke ervaart, al kan haar zoon wel worden gestimuleerd om toch te participeren aan (sportieve) activiteiten.

“Nou ja, als hij niet gestimuleerd zou worden om toch [...] mee te doen aan een sportieve activiteit, dan zit hij heerlijk achter zijn computertje met zijn muziek en dat soort dingen.” (Ineke)

6.1.4 Ontspanning door middel van sport

Volgens meerdere respondenten kan sport een setting zijn waarin men zich (makkelijker) kan ontspannen. Dit is volgens hen zowel mogelijk op fysiek vlak als op mentaal vlak. Op het fysieke vlak merkt Frank dat zijn zoon zich echt letterlijk ontspant.

“Hij zwemt wel, hoewel hij geen bewegingen maakt. Dus zwemmen is toch iets meer relaxen zeg maar. Even lekker ontspannen in dat bad. Hij heeft een vrij hoge spierspanning, dus als je die armen wil buigen lukt het je niet. [...] In dat water merk je dan gewoon dat het allemaal wat losser zit. Dus zwemmen doet hij echt voor de ontspanning.” (Frank)

Sport kan voor ontspanning zorgen op mentaal gebied doordat het kan functioneren als uitlaatklep. Door te sporten kan men eventuele emoties van zich af sporten. Een voorbeeld dat Eva gaf, was dat iemand door middel van een wandeling iemand zijn stress kwijt kan raken.

“En dan ging ze gewoon een kilometer of vijf met hem wandelen en dan kwam hij terug en dan was hij rustig.” (Eva)

Voor een respondent is sport echt een medicijn geworden. De voorgeschreven medicijnen om ADHD tegen te gaan, werkte niet voor de zoon van Carlijn. Zodoende hadden de artsen haar geadviseerd om te gaan sporten, zodat hij via een uitlaatklep alsnog rustig zou worden. Dit advies heeft zij opgevolgd en naar eigen zeggen is ze hier heel blij mee.

Carlijn: “Hij was een super super super actieve ADHD'er zonder medicijnen. Want de medicijnen werken niet bij hem. En zodoende is hij begonnen met sporten. Hij was 7 jaar toen we hier kwamen. En nou het heeft wel koste en moeite gekost en nou ben ik blij dat we dat hebben gedaan.”

Onderzoeker: “Uw zoon is dus beter geworden door al het sporten?”

Carlijn: “Ja, hij is nu veel rustiger. Hij is nu 21. Maar sporten was een soort medicijn voor hem.”

Het tweede voorbeeld wat Eva gaf, betreft een sportactiviteit waaraan haar zoon en meer mensen van de woongroep van haar zoon meedoen. Zij en haar man hebben zich als vrijwilligers opgegeven om mee te helpen bij deze zogenaamde avondvierdaagse. Na vier dagen te hebben gelopen met de mensen uit de woongroep hebben de bewoners haar man klaarblijkelijk leren te vertrouwen.

“Er kwam een moeder naar ons toe en die heeft geloof ik vier avonden naast mijn man gelopen. En ze zegt: “Ik heb ze nog nooit zo veel horen praten dan met jou man.”. Nou dat is toch heel bijzonder hè.” (Eva)

Ook Hetty geeft aan dat sport een goed middel is om te communiceren. Zij is van mening dat sport een ontspannen sfeer creëert en hierdoor vindt zij het belangrijk dat haar dochter aan sport doet.

Hetty: “Dat merk je dan toch omdat je beweegt. En ik ervaar dat zelf ook wel eens, ik had het met name met mijn dochter ook. Dan fiets je gewoon even ergens heen en dan praat je veel makkelijker over intieme dingen dan dat je zo tegenover elkaar zit.”

.....
Onderzoeker: “Dat het lopen een ontspannen sfeer creëert?”

Hetty: “Ja, dat denk ik ja. Gewoon door te bewegen ja. Dat is heel apart. Daarom vind ik het heel belangrijk dat ze aan bewegen doet.”

De respondenten geven dus aan dat ze sport belangrijk vinden omdat het volgens hen een goede setting is voor de mentale en fysieke ontspanning van hun kinderen. Tevens vinden de ouders dat sport een setting is voor het leren van normen en waarden.

6.1.5 Leren van normen en waarden

Volgens de meeste ouders leren hun kinderen ook verschillende normen en waarden door middel van sport. Van de negen geïnterviewde ouders, kwam er slechts bij twee niks over dit onderwerp ter sprake. In beide gevallen sportte het kind (vrijwel) niet en was het ernstig verstandelijk beperkt. De overige ouders zijn van mening dat hun kind verschillende normen en waarden opdoen. Zo ook Anne. Zij antwoord op de vraag wat haar dochter leert van de sport het volgende:

“Van alles en nog wat leren ze. Omgangsregels, normen en waarden en ook van die emoties. [...] Het leren winnen en verliezen. Bij hen wordt er niet altijd gespeeld om te winnen, zeker niet als ze in een lager team zitten, maar ze krijgen er wel mee te maken dat de een wat beter is dan de ander. Of dat er, al is het alleen al in de sport, dat je soms tien keer mis schiet om slechts eenmaal raak te schieten. Dat kan frustrerend zijn maar daar leren ze wel mee omgaan.” (Anne)

Het leren omgaan met emoties is volgens Gwenda dan ook erg belangrijk. Zij zegt dat haar zoon slecht tegen zijn verlies kan en dat ze ziet dat meer spelers van het G-hockey dit hebben.

“Hij kan heel slecht tegen zijn verlies. Dat trainen ze ook wel want dat hebben ze allemaal hoor. Maar de tegenstander natuurlijk ook. Er zijn er altijd die boos van het veld gaan, met hockeysticks gooien, heel lelijk naar elkaar doen. Dat hebben ze allemaal. Ze proberen daar met trainingen ook wel aandacht aan te besteden. Ze doen ook altijd partijtje met trainingen. Ze zorgen dat er regelmatig verloren wordt. Daar hebben de trainers natuurlijk wel behoorlijke invloed op.” (Gwenda)

Het leren omgaan met, en het luisteren naar mensen is voor Bianca ook een pluspunt van de sport. In antwoord op de vraag waar sport goed voor is, zegt zij het volgende:

“Ja voor alles. Voor de ontwikkeling, alles. Want ze leert met mensen om te gaan, ze leert te luisteren naar iemand anders. Zij mag ook haar weerwoord geven, maar ze moet ook leren luisteren naar iemand natuurlijk.” (Bianca)

Ineke is ook van mening dat haar zoon leert omgaan met andere mensen door middel van sport. Haar zoon is erg op zichzelf gericht en in een teamsport leert hij samen te werken met andere mensen.

“En het belangrijke van een teamsport vind ik, is dat het een teamsport is. Want je moet samenwerken. Daarom vind ik het toch wel heel erg belangrijk dat hij een teamsport doet [...] omdat hij de neiging heeft om heel erg dingen voor zichzelf te doen. Dat vindt hij het makkelijkste. [...] En in een team kan dat natuurlijk niet. Je kan nou eenmaal niet voor elkaar krijgen, de bal komt er niet in als niet iemand hem naar je toespelt.” (Ineke)

De respondenten geven aan dat hun kinderen met een verstandelijke beperking normen en waarden leren door middel van sport. Tevens leren ze omgaan met hun emoties. Deze normen, waarden en emoties zijn van invloed op het gevoel van eigenwaarde.

6.1.6 Het creëren van een gevoel van eigenwaarde

Een veel gehoord effect van sport is dat het kan leiden tot meer zelfvertrouwen. Meerdere respondenten geven aan dat hun kind meer zelfvertrouwen heeft gekregen door middel van sport.

“Ze is daardoor gewoon zelfverzekerd, zelfbewust, ze weet heel goed wat ze kan en wat ze wil. Dus het heeft haar heel veel gebracht. Zelfvertrouwen vooral, zelfbewustzijn.” (Anne)

Dit ontwikkelen van zelfvertrouwen en zelfbewustzijn vinden meerdere respondenten belangrijk. Daarbij komt volgens de respondenten nog eens dat de

maatschappij, en met name kinderen, hard zijn. Verscheidene ouders vinden het dan ook noodzakelijk dat hun kind leert om voor zichzelf op te komen.

“Hij moest toch wat leren voor zichzelf op te komen. En omdat ik zelf natuurlijk al heel lang bij die sportschool zat, was het in die zin van: Goh doe hem nou eens op de judo. En dat vond hij leuk. Daar ging hij met plezier naar toe.” (Eva)

Volgens Eva heeft de judo tot het volgende effect geresulteerd:

*Eva: “Daar heeft hij wel van geleerd om toch iets uit te stralen.”
Onderzoeker: “Wat voor uitstraling is dat dan?”
Eva: “Nou, op een gegeven moment waren er een aantal jongetjes, toen zat hij nog op het MLK, en die waren hem toch een beetje aan het pesten. Ja, je mag natuurlijk nooit je sport tegen iemand gebruiken. Maar toen had de juf daar een les over gegeven, over zo’n anti-pestprogramma. En ja Marijn zat dan op judo en toen moest Marijn maar eens wat laten zien. [...] Mijn zoon pakte toen een van die tweeling beet en die kwakt hem inderdaad zo achterover. Hij is daarna nooit meer geplaagd of gepest haha. Ja, zo straalt hij toch iets uit van: Ik ben groot en flink. Ik weet niet wat hij zou doen als ze soms zijn portemonnee of wat dan ook vragen, maar het neigt niet gauw tot dat je hem zou pakken.”*

Een dergelijk voorbeeld laat zien dat sport heeft bijgedragen aan de weerbaarheid en de eigenwaarde van het individu met een verstandelijke beperking. Tevens geeft de desbetreffende ouder aan dat haar zoon nu een bepaalde fysieke uitstraling heeft. Sport is volgens alle respondenten dan ook goed voor de fysieke ontwikkeling van hun kind.

6.1.7 De fysieke voordelen van sport

Alle respondenten zijn van mening dat sporten goed is voor de fysieke ontwikkeling van hun kind. Als er over fysieke voordelen wordt gesproken, is men al snel geneigd dit te vertalen naar het wel of niet dik zijn van hun kind. Dit is namelijk direct zichtbaar. Deze perceptie heeft zelfs de dochter van Anne al ontwikkeld:

“En het is, wat me dochter altijd zegt: als je te zwaar bent moet je gaan sporten want dan val je af. Het is voor de gezondheid echt heel goed.” (Anne)

Ook Hetty is van mening dat bewegen goed is voor het hele lijf en leden. Tevens zegt ze dat, hoe zwaar de handicap ook is, er misschien nog wel ruimte voor fysieke ontwikkeling is door middel van sport.

“Ja ik denk dat toch als je in beweging bent, ook al is je handicap nog zo zwaar, dan is het alsnog goed. Gewoon voor heel je lijf en je leden en toch ook dat je, misschien nog wel een stukje groei kan doormaken. Dat merk ik toch wel ja.” (Hetty)

De fysieke voordelen van sport kan zelfs leiden tot het besparen van geld. Zo ging Bianca's dochter vroeger weleens naar de Cesartherapie en had ze regelmatig fysiotherapie nodig. Doordat zij is gaan sporten is ze veel soepeler in haar spieren geworden en heeft ze veel minder behandelingen nodig.

“Sinds ze echt sport is ze ook wat soepeler in haar spieren geworden. Want anders had ze echt wel regelmatig fysiotherapie nodig om haar houding weer te corrigeren. Want dan zat dit weer vast en dan dat weer. Dat is nu stukken minder geworden. ” (Bianca)

Tevens geven meerdere respondenten aan dat sport de motorische vaardigheden van hun kind hebben verbeterd. Een expliciet voorbeeld dat door meerdere ouders werd gegeven, is een verbeterde hand-oog coördinatie.

“En ook voor de motoriek is het belangrijk. Door de beweging en het omgaan met de handen zie ik hier vaak dingen gebeuren met de andere kinderen. Bijvoorbeeld eerst konden ze niks en op een bepaald moment zie je ze groeien. [...] Dan bloeien ze helemaal op en dat is heel leuk om naar te kijken.” (Carlijn)

In dit laatste thema op individueel niveau, de fysieke voordelen van sport, geven alle respondenten aan dat sport goed is voor de fysieke ontwikkeling van hun kind met een verstandelijke beperking. De andere delen van dit onderdeel lieten zien dat deze ouders vinden dat sport van toegevoegde waarde is voor hun kind. In het volgende hoofdstuk wordt er naar een ander niveau gekeken, namelijk naar het structurele niveau van sport voor mensen met een verstandelijke beperking. De ouders geven aan dat de wijze waarop sport is gestructureerd, van belang is voor de sportparticipatie voor hun kind.

6.2 Structureel niveau

Dit thema, het belang van gestructureerde sport, is onderverdeeld in drie categorieën. Allereerst wordt er in gegaan op het belang van een goede structuur (§ 6.2.1). In de hierop volgende paragraaf staat centraal hoe de sport nu gestructureerd is (§ 6.2.2). De visie van de ouders of dat de structuur moet worden aangepast aan de beperking komt hierna aan bod (§ 6.2.3), waarna er wordt afgesloten met de structurele drempels (§ 6.2.4).

6.2.1 Het belang van een goede structuur

Meerdere respondenten geven aan dat hun kind gebaat is bij een goede en duidelijke structuur. Zo ook Ineke. Zij geeft aan dat haar zoon hulp nodig heeft in bepaalde aspecten van zijn leven. Op de vraag waarin haar zoon begeleiding nodig heeft, antwoordt zij het volgende:

*“Structuur en sociale contacten. Ja toch wel dat, ja dat hij het toch niet helemaal alleen redt. Hij kan niet tegen druk. Dus als er veel boodschappen tegelijk binnenkomen dan redt hij dat niet. Het moet echt een voor een, echt structuur zijn.”
(Ineke)*

Vaste dagen met vaste (trainings)tijden is iets wat de sport biedt aan hun kinderen volgens verscheidene ouders. De dochter van Bianca heeft het er dan ook moeilijk mee wanneer dit vaste patroon wordt doorbroken.

“Want straks heb je natuurlijk ook weer de vakantietijd en dan merk je het gewoon. Dan mist ze het toch wel weer, van iedere woensdag van ja, want het is natuurlijk een vast patroon voor haar. En alles wat erbuiten gaat is gewoon heel moeilijk.” (Bianca)

Diezelfde structuur is ook noodzakelijk voor de zoon van Gwenda. En net als voor de dochter van Bianca is het voor hem lastig wanneer het vaste stramien wordt doorbroken. Aangezien zijn hockeyteam bestaat uit allemaal mensen met een verstandelijke beperking, wordt er uitgebreid bij stil gestaan wanneer dit gebeurt, zoals bijvoorbeeld bij een zomerstop. Dat is volgens zijn moeder belangrijk.

“Goed er is nu geen hockey, daar legt hij zich bij neer. [...] Daar wordt ook uitgebreid aandacht aan besteed. Daar hebben ze allemaal moeite mee. Er wordt echt de laatste dag, de laatste training gaan ze allemaal bij elkaar zitten, dan drinken ze wat, een toespraakje, de trainers krijgen altijd een cadeautje maar dat is echt de afsluiting. Er wordt dan duidelijk gezegd dat ze de eerste week van september weer gaan beginnen, en dat weten ze dan allemaal. En dan is het voor iedereen duidelijk. Dat is belangrijk, ze willen weten waar ze aan toe zijn. Sport speelt eigenlijk voor mijn zoon een grote rol in zijn leven, ook het kijken maar ook de structuur die het geeft.” (Gwenda)

6.2.2 Hoe is de sport nu gestructureerd? Apart of geïntegreerd?

Meerdere ouders geven aan dat hun kind in eerste instantie is begonnen met sporten in reguliere teams. Tot op zekere hoogte gaat dat goed. Er moet echt wel rekening worden gehouden met hun kind, aldus de ouders. Het niveau van mensen met een verstandelijke beperking staat echter in contrast met hun leeftijd. Ze vallen hierdoor vaak buiten de reguliere structuur van de sport. Het gevolg hiervan is dat ze moeten sporten met (veel) jongere kinderen.

“Maar mijn zoon zat op een gegeven moment, hij was natuurlijk altijd al vrij groot, toch in de klas bij 4-5 jarige, dat was hem toch niet.” (Eva)

Zoals hierboven te lezen valt, is dit ook het geval bij de zoon van Eva. Voor zijn skilessen moest hij in een groep van kinderen die soms wel tien jaar jonger waren dan dat hij was. Het gevolg hiervan was dat hij afwijkend gedrag ging vertonen, aldus zijn moeder Eva. In plaats van goed op te letten tijdens de les, ging hij met sneeuwballen gooien, treuzelen of steeds maar naar de toilet. Ook gelde dit voor de dochter van Anne.

“Zij kon redelijk mee in een regulier team toen ze jong was. Omdat er ook heel veel rekening met haar werd gehouden en ze kreeg dispensatie om in een lager team te spelen. Maar goed op een gegeven moment ging dat gewoon niet meer omdat ze toch trager was en wel groter werd dus niet meer in een jong team kon spelen.” (Anne)

De zoon van Gwenda heeft een soortgelijke ervaring. In zijn geval betreft het een fysieke sport, namelijk judo. Zijn leeftijdsgenoten hielden te weinig rekening met hem waardoor hij in een jongere groep werd geplaatst. Hier deed zich echter het volgende probleem voor. Hij werd zelf namelijk groter en sterker waardoor hij in fysiek opzicht te ver voor lag op zijn jongere judogenoten.

“Nou op een gegeven moment ging het met judo niet meer zo. Dat heeft hij een tijd gedaan omdat ik denk van nou dat is goed voor hem, dat maakt hem misschien wat weerbaarder. Maar naar mate hij er langer op zit, werd hij eigenlijk meer banger. Hij ging mee in een groepje gezien zijn leeftijd, maar hij paste qua niveau niet in die groep. En bij de jongere kinderen, die waren dan nog wel wat voorzichtiger, met zichzelf maar ook met hem wel. Maar met de jongens die wat groter werden was dat niet meer zo. En toen kon hij dingen niet meer mee doen, dus hij heeft toen zelf echt

gezegd dat hij het niet meer leuk vond. [...] Hij werd te hard op de grond gegooid, of te stevig beet gepakt. [...] Kijk jij kan dat accepteren omdat het bij judo hoort dat er iemand even op je gaat zitten voor zoveel tellen en dan is het klaar. Dat besef gaat er bij hem niet in. [...] Het moet wel een beetje op zijn manier. Het paste gewoon niet meer. Weet je en dan kan je natuurlijk wel elke keer blijven steken, je kan op een gegeven moment niet meer bij jongere kinderen blijven. Hij werd gewoon ook steeds groter en hij is ook wel heel sterk. Dus het paste niet meer om hem bij veel jongere kinderen, want als hij er dan bovenop viel dan waren ze bijna plat. Nee maar je begrijpt dat wel, bij een aantal sporten zou je dat kunnen doen om hem dan jaren onder zijn niveau mee te laten draaien maar bij judo ging dat niet. Hij kon er niet mee om gaan, zich niet zo beheersen.” (Gwenda)

Uiteindelijk zijn zowel de dochter van Anne als de zoon van Gwenda gaan sporten in een team dat volledig bestaat uit mensen met een beperking.

6.2.3 Moet de structuur van de sport worden aangepast aan de beperking?

In de vorige paragraaf was te lezen dat zowel de dochter van Anne als de zoon van Gwenda zijn gaan sporten in een G-team. Alle leden van hun teams hebben een verstandelijke beperking. Dit is in overeenstemming met Franks mening omtrent het sporten van mensen met een beperking. Hij vindt namelijk dat het sportaanbod op maat moet worden gemaakt voor de beoefenaars, zowel qua inhoud als qua deelnemers.

“Sport verbreedt wel maar dat is meer bij normale mensen of juist met gehandicapten onderling. Je ziet wel eens van die clinics met Koeman of Van Gaal, en die hebben dan 10 of 15 van die mensen, of toernooitjes onder elkaar, nou dat is lang leven de lol. Dan hebben ze het natuurlijk helemaal naar hun zin maar dan zijn ze wel met gelijken onder zich he. Dus dan denk ik zeker dat sport een verrijking is voor hun zelf. Mits, ja ze moeten wel in hun eigen omgeving zijn.” (Frank)

Net als Frank is ook Diana van mening dat de sport moet worden afgestemd op de beoefenaar. De zoon van Diana doet niet aan sport. Zoals reeds vermeld is hij zwaar verstandelijk beperkt en ze zegt dat sport alleen een verrijking kan zijn voor het leven van haar zoon als het 1-op-1 wordt gedaan zodat er rekening met zijn beperkingen kan worden gehouden. Een van de elementen waarbij er met de zoon van Diana rekening moet worden gehouden, is zijn lage spanningsboog. Qua structuur denkt zijn moeder dat er geen sport aansluit op zijn behoeften. Structurele belemmeringen heeft ook Eva ervaren met haar zoon. Hierdoor is het voor hem moeilijk om zich bij een reguliere sportvereniging aan te sluiten. De

huidige vorm van de sportstructuren sluiten niet aan bij hem. Hieronder volgen twee voorbeelden

“Ik heb wel eens mee gedaan met een introductietennistoernooi samen met hem. Dan sla je een bal, en nog een bal, en dan bij de derde bal dan gaat het niet meer. Dat is te veel gevraagd van hem. Niet conditioneel hoor. Drie ballen terug slaan dat is goed maar de vierde bal dan nog terug slaan, ja dat overziet hij dan niet. Hij weet dan niet meer wat hij moet doen.” (Eva)

Eva deelt dan ook de mening van Frank en Diana dat het sportaanbod moet worden aangepast aan het niveau van de sportbeoefenaar. En ook Ineke doet nog een duit in de zak:

“Ja natuurlijk moet je het niveau van het sporten wel op ze aanpassen, [...] daar moet toch wel een beetje naar gekeken worden.” (Ineke)

Meerdere respondenten geven aan dat zij vinden dan sport moet worden aangepast aan de beoefenaars. Indien dit niet het geval is, kunnen zij dit als een drempel ervaren.

6.2.4 Structurele drempels

Alle ouders geven aan dat er bepaalde factoren zijn die als drempel kunnen worden beschouwd. Deze drempel zorgt ervoor dat het moeilijk(er) is om de sportwereld te betreden. Een van die drempels is het letterlijk betreden van de sportwereld. Bianca geeft aan dat zij meerdere keren leden van het G-team heeft zien afhaken vanwege een vervoersprobleem.

Ook bij de sportvereniging van Hetty zijn leden vertrokken vanwege organisatorische redenen. Het jeugd G-team traint 's middags van 15:00 tot 16:00 en Hetty geeft aan dat dit voor sommigen een dusdanig probleem vormde waardoor zij stopten met het sporten.

“Of het kan niet met de tijd, want wij trainen 's middags van 15:00 tot 16:00. Dat is ook best wel, voor sommige kinderen, vroeg. We hadden vroeger zelfs een meisje die wel direct uit school moest komen. Nou die was dan bijvoorbeeld om 18:00 uur pas weer thuis. Dat kan ik me ook wel voorstellen, als je dat elke week moet doen... dat is ook niet haalbaar op een gegeven moment natuurlijk.” (Hetty)

Meerdere ouders geven aan dat hun kind met een beperking meer aandacht nodig heeft dan andere kinderen. Frank merkte op dat er in de hedendaagse maatschappij steeds vaker een tekort aan vrijwilligers is. Dit was ook Gwenda opgevallen en dat is voor haar dan

ook de reden dat zij het vrijwilligerstekort aanduidt als een drempel. Haar zoon heeft namelijk extra aandacht nodig.

“Als je bij een training een kind met een beperking krijgt waar je meer aandacht aan moet besteden, ja dat gaat misschien wel ten koste van anderen ja. Dan zou je misschien een extra vrijwilliger of wat dan ook moeten zoeken.” (Gwenda)

Deze vrijwilligers dienen volgens Diana echter wel bekend te zijn met mensen met een beperking en dienen hen als volwaardig persoon te behandelen.

“Het moeten wel mensen zijn die weten hoe dat ze ermee om moeten gaan plus de omgeving waarin ze zitten moet hun wel een beetje opnemen. Ze hoeven er niet van alles mee te doen maar de mensen moeten hun wel met respect behandelen.” (Diana)

Een drempel kan volgens de respondenten dus zijn dat het sportaanbod niet op maat is of dat mensen met een verstandelijke beperking niet normaal worden behandeld. De interactie met de omgevings(f)actoren komt aan bod in de volgende paragraaf.

6.3 Interactie met de omgevings(f)actoren

In de interactie met de omgeving van de mensen met een verstandelijke beperking zijn er diverse (f)actoren die een rol spelen: de ouders (§ 6.3.1), de maatschappij (§ 6.3.2) en de sportvereniging (§ 6.3.3).

6.3.1 De ouders

Meerdere respondenten geven aan dat de ouders een wezenlijke invloed hebben op de sportparticipatie van hun kind. Een opvoeding waarin ook sport wordt meegenomen is volgens hen dan ook belangrijk.

Ouders kunnen hun thuiswonend kind het sporten meegeven in de opvoeding. De ouders hebben volgens Anne dan ook heel veel invloed op hun kind. En het houdt niet op bij de opvoeding. Veelvuldig genoemd is dat de kinderen gestimuleerd dienen te worden om te gaan sporten. De zoon van Ineke is hier een voorbeeld van. Uit zichzelf zal hij geen initiatief tonen om naar een (sport)activiteit toe te gaan.

“Maar er moet wel heel veel op hem worden ingeprept, heel veel energie erin steken. En dan vindt hij het ook heel leuk.” (Ineke)

Voor kinderen die niet meer thuis wonen, ligt dat anders. Meerdere niet-thuiswonende kinderen hebben een zogenaamd zorgplan. In dit zorgplan kunnen de ouders beschrijven welke zorgvragen zij hebben voor hun verstandelijk beperkte kind. Zodoende kunnen de ouders aangeven wat zij belangrijk vinden voor hun kind en waar er aandacht aan moet worden besteed. Volgens Frank is dit zo omdat het kind niet in staat is om dit zelf, al dan niet volledig, aan te geven.

“Als ik er in zet dat hij op voetbal gaat, dan zal dat best wel lukken denk ik.” (Frank)

Frank heeft dit echter niet in het zorgplan voor zijn zoon opgenomen. Hij is van mening dat voetbal geen goede (sport)activiteit is voor zijn zoon, gezien de aard en de zwaarte van zijn beperking. Dit is tevens de reden waarom zijn zoon niet zelf bepaald wat hij doet. Frank zegt dat zijn zoon hier niet toe in staat is.

6.3.2 De maatschappij

De hedendaagse maatschappij is hard. Althans, dat is de mening van een aantal respondenten. Volgens Bianca begint dit al op jonge leeftijd.

“Want kinderen zijn best hard tegenover elkaar. Die zeggen gewoon van alles. Die zeggen rustig van, jij hebt een dik gezicht, of jij loopt achter.” (Bianca)

Niet alleen kinderen kunnen hard zijn, ook volwassenen kunnen dit. Zo heeft Gwenda meegemaakt dat ouders het niet accepteerden dat haar zoon met een verstandelijke beperking samen sportte met hun eigen kind. Dit leidde tot klachten van de ouders of tot het stoppen met sporten van hun kinderen.

“Maar niet alle ouders accepteren dat. Er was geen G-team ofzo. Dat waren allemaal gewone kinderen. En er zijn ouders die hebben daar geen zin in, die willen dat niet. Die vinden al heel snel dat hun kind misschien te weinig aandacht krijgt. Of ze vinden het eng. Ze weten niet wat hij doet of misschien is hij wel gevaarlijk.” (Gwenda)

Een verklaring waardoor er zo anders wordt gereageerd op mensen met een verstandelijke beperking, hebben de respondenten wel. Frank geeft aan dat “alles wat

anders is dan de normale deler, dat hoort er niet bij als het aan de verkeerde kant is.". Tevens noemt hij dat het voor veel mensen onbekend terrein is. Hierin is hij niet de enige.

"Ik denk dat het ook wel een beetje is van het onbekend. Wat kan ik er van verwacht? Dan vinden ze het eng en weten ze niet hoe ze er mee om moeten gaan, en dan doen ze het maar niet. Dat is wel een beetje, dat merk je nog wel." (Hetty)

Door met het onbekende in aanraking te komen, verandert de perceptie en wordt het bekend. De zoon van Gwenda heeft in de kleuterklas op een reguliere basisschool gezeten. Zijn toenmalige klasgenoten hebben zodoende geleerd dat haar zoon niet raar of eng is. De ouders en de kinderen met een verstandelijke beperking hebben te maken met reacties vanuit de maatschappij. In de volgende paragraaf wordt ingegaan op een specifiek aspect van de maatschappij, de sportvereniging.

6.3.3 De sportvereniging

In de vorige paragraaf was te lezen dat de zoon van Gwenda op een reguliere basisschool heeft gezeten. Zijn toenmalige klasgenoten hebben hiervan geleerd dat iemand met een verstandelijke beperking niet raar of eng is. Net als een school kan ook de sportvereniging een dergelijke omgeving zijn.

"De andere leden krijgen zo een andere kijk op mensen met een beperking. Toen we begonnen, toen hebben we het er binnen de vereniging over gehad want je moet draagvlak creëren. Veel mensen hadden zoiets van: "O, ja... passen die mensen wel binnen de vereniging?" Iedereen heeft toch een bepaalde kijk op mensen met een beperking. Toen het eenmaal draaide toen bleek gewoon dat de groep vlekkeloos er tussendoor liep en dat het geen gillende, snottebellende mensen zijn." (Anne)

Het is echter niet vanzelfsprekend dat een kind met een verstandelijke beperking lid mag of kan worden van een sportvereniging. Zo wordt er in diverse interviews aangegeven dat lang niet alle sportverenigingen aanbod hebben voor de doelgroep, of trainers hebben die expertise hebben in de omgang met mensen met een beperking. Tevens kan het zo zijn dat aandacht voor mensen met een verstandelijke beperking niet binnen de visie en/of missie van de sportvereniging passen.

Gwenda: "Ik heb hem ook geprobeerd aan te melden voor een voetbalvereniging. En die hebben ook nee gezegd. En dan ook nog op een onprettige manier. Dat was echt heel vervelend."

Onderzoeker: "Op wat voor manier was dat dan?"

Gwenda: "Nou, bijna een soort van verontwaardigd van 'Hoe durf je het te vragen? Wij zijn een prestatiegerichte vereniging', dat weet ik nog heel goed dat ze dat zeiden, 'het draait bij ons om prestatie en je komt hier niet voor de gezelligheid trainen'. Nou oké, dat was een heel duidelijk standpunt."

Dit voorbeeld van Gwenda geeft aan dat men verschillende betekenissen kan geven aan sportdeelname en aan het doel van een sportvereniging. Waar Gwenda haar zoon voor de gezelligheid wilde laten meetrainen, was de voetbalvereniging van mening dat het niet om de gezelligheid draaide, maar om de prestatie.

Al zijn er ook verenigingen die zich wel openstellen voor mensen met een beperking.

"Nou, er is altijd heel positief op gereageerd. Tenminste, ik heb nooit gemerkt dat mensen daar problemen mee hadden hoor. Nee. Helemaal nooit gemerkt. Ook van andere leden of toeschouwers niet. Misschien zijn ze er wel maar ik heb het nooit gemerkt. Er zijn altijd genoeg vrijwilligers geweest die kwamen helpen met de training. En dan na afloop in het clubgebouw krijgen ze altijd wat te drinken van de vereniging, terwijl ze naar verhouding weinig contributie betalen. Nee er is altijd heel positief op gereageerd. Heel leuk." (Ineke)

Het is voor iemand met een verstandelijke beperking dus niet vanzelfsprekend dat hij of zij kan sporten bij een sportvereniging. Dit is echter wel een van de manieren om sport voor mensen met een beperking zichtbaar te maken. Hierover meer in de volgende paragraaf.

6.4 Cultuur

6.4.1 De zichtbaarheid van de G-sport

In tegenstelling tot vroeger is er veel veranderd voor wat betreft de mensen met een beperking, aldus enkele respondenten. Mensen met een beperking zijn steeds vaker te zien in het openbaar, in de media en op bijvoorbeeld de sportverenigingen.

"Omdat het vroeger een taboe was, de mensen met een beperking. Ze werden een beetje onder de grond geschoven. Maar tegenwoordig zie je ze overal, hebben ze werk en sporten ze ook. Het is een andere wereld voor zowel de ouders als de kinderen." (Carlijn)

Er is echter nog ruimte voor verandering. Volgens Gwenda gaat het speciaal onderwijs waarschijnlijk helemaal verdwijnen waardoor de kinderen met een beperking op reguliere basisscholen terecht zullen komen. Volgens haar is dit een goede zaak wat ook het verenigingsleven van mensen met een beperking in de sport ten goede zal komen.

Gwenda: "Ik denk dat ze daardoor wel meer bij zullen gaan horen. En dan misschien ook makkelijker bij gewone verenigingen terecht kunnen. Kijk andere kinderen zijn dan ook meer gewend aan een kind met een beperking. Dus ik denk dat dat misschien wel verbetering zal geven."

Onderzoeker: "Dus het moet eigenlijk zichtbaarder worden en dat mensen ermee in aanraking moeten komen?"

Gwenda: "Ja precies, dat ze er niet bang voor zijn. [...] Ik denk dat het ook wel een iets is van het onbekende. Wat kan ik ervan verwachten? Dan vinden ze het eng en weten ze niet hoe ze ermee om moeten gaan, dan doen ze het maar niet."

"Onbekend maakt onbemind" is tevens een quote uit het interview met Anne. Een drempel die de ouders ervaren is de lage bekendheid van de G-sport. Alle ouders geven aan dat er te weinig over bekend is en dat er te weinig aandacht voor is.

Expliciete voorbeelden om de aandacht te vergroten voor de gehandicaptensport worden door zowel Eva als Hetty gegeven. In hun voorbeelden spreken zij allebei over bekende Nederlanders die de sport promoten. Volgens hen is een bekende Nederlander een goed uithangbord.

"Ik denk dat het goed is als er meer aandacht voor komt. Net zoals die Esther Vergeer die dat rolstoeltennissen heeft gepromoot. En dat de clubs er ook mee bezig zijn. En zo vind ik dat ook met de voetbal en de hockey. En ja wat het dan natuurlijk altijd leuk doet als er een bekende sporter daar komt om te promoten. Dat trekt natuurlijk. Dat spreekt aan. De bekendheid zou echt beter kunnen van de G-sport." (Hetty)

De ouders zijn dus van mening dat meer aandacht voor gehandicaptensport goed is. Zodoende kan iedereen bekend raken met het 'onbekende', de mensen met een beperking. In het volgende hoofdstuk worden de resultaten bediscussieerd.

7. Discussie

In dit hoofdstuk analyseer ik de resultaten. Wat betekenen ze nou eigenlijk als geheel? Dit doe ik door middel van een koppeling tussen de empirische data en de literatuur, en aan de hand van de vier niveaus uit het vorige hoofdstuk het individuele niveau (§ 7.1) het structurele niveau (§ 7.2), De interactie met de omgevings(f)actoren (§ 7.3) en de culturele aspecten (§ 7.4).

7.1 Wat betekent dit op individueel niveau?

Nixon (2007) stipt de noodzaak aan dat onderscheid dient te worden erkend tussen de diverse personen met een beperkingen en hun verschillende capaciteiten om deel te nemen aan sport op verschillende niveaus. Mensen met een beperking vormen geen homogene groepering. De verschillende betekenissen die worden gegeven aan sport voor mensen met een verstandelijke beperking, is hier inherent aan. Het is dan ook belangrijk om de betekenissen die de ouders geven niet los te zien van de ouders zelf (*'grounded in identity construction'*), aldus Weick (1995). De ouders hebben allemaal hun eigen achtergrond en ervaringen op het gebied van (sport voor) hun kind met een verstandelijke beperking. Deze achtergrond en ervaringen spelen mogelijk een rol in de verschillende betekenissen die de ouders geven. Alle respondenten geven aan dat zij sport belangrijk vinden en/of kan zijn voor hun kind. De ouders vinden dat sport minstens net zo belangrijk is voor kinderen met een verstandelijke beperking als – waarbij een enkele respondent zelfs vindt dat het voor hen nog belangrijker is dan – voor valide mensen. Van alle respondenten is er slechts een die voor haar kind momenteel geen verrijking ziet middels de sport. De karakteristiek *'driven by plausibility rather than accuracy'* van Weick (1995) lijkt hierop van toepassing. Voor de desbetreffende ouder klinkt dit wellicht logisch en zodoende is er sprake van een relatieve werkelijkheid. Wel draagt ze zelf een oplossing aan. Indien de sport 1-op-1 wordt gegeven, zodat er rekening met zijn beperkingen kan worden gehouden, kan sport een verrijking zijn voor zijn leven. Wellicht dat hier ook sprake is van invloed van het discours dat het wenselijk is om aan sport deel te nemen (*'focussed on and by extracted cues'* van Weick (1995)). De

heersende betekenis is namelijk dat sport als maatschappelijk en fysiek wondermiddel functioneert.

Er worden zes argumenten aangedragen waarom de ouders sport belangrijk vinden voor hun kind met een verstandelijke beperking. Deze zes argumenten worden tevens door Lindert, Jong, & Dool (2008) genoemd als de belangrijkste redenen om te sporten en bewegen voor sporters met een verstandelijke beperking. Ten eerste zijn de ouders van mening dat hun kind met een verstandelijke beperking plezier heeft tijdens het sporten en dat ze het vaak ook gezellig vinden. Dit wordt door zowel de ouders als Lindert, Jong, & Dool (2008) als de belangrijkste reden genoemd om te sporten. Het competitieve element is volgens de ouders geen belangrijke voorwaarde voor het sporten. Het tweede argument dat de respondenten geven is dat de leefwereld van de kinderen kan worden vergroot door middel van sport. Veel ouders geven aan dat hun kind vaak in een sociaal isolement leeft. Sport is een goed middel om hier uit te komen. Argument nummer drie betreft de ontspanning die sport(activiteiten) kan bieden. Zowel op fysiek vlak als op mentaal vlak zien verschillende respondenten deze ontspanning optreden. Het vierde argument dat de ouders geven waarom zij sport belangrijk vinden, betreft het gevoel van eigenwaarde dat hun kind hierdoor opbouwt. De ouders vinden dat hun kind meer zelfvertrouwen heeft gekregen en uitstraalt en dat zij een verbeterd zelfbeeld hebben gekregen. De vijfde reden gaat om de waarden en normen die worden ontwikkeld middels de sport. Voorbeelden die hiervan worden genoemd lopen uit van het omgaan met winst of verlies tot aan het leren omgaan met andere mensen. Het zesde en laatste argument luidt dat de ouders merken dat sport goed is voor de fysieke gesteldheid van hun kind.

De hierboven genoemde zes argumenten waarom de ouders sport belangrijk vinden voor hun kind met een verstandelijke beperking, zijn aangedragen door de ouders zelf. Klaarblijkelijk vinden zij sport belangrijk op deze punten. Waarom de ouders juist deze zes punten belangrijk vinden, kan worden verklaard door middel van de karakteristieken van Weick (1995). De ouders blikken terug naar het verleden ('*retrospective*'), en kennen op deze manier betekenis toe aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking. Tevens worden zij beïnvloed door heersende discourses omtrent sport.

In vergelijking met de resultaten van de SportersMonitor, een tweejaarlijkse monitor onder de Nederlandse bevolking naar de verschillende vormen van sportbetrokkenheid en visies op sport (Dool, Elling, & Hoekman, 2009), is er weinig tot geen verschil tussen de

argumenten die deze ouders gebruiken en de redenen die valide sporters geven om aan sport deel te nemen. Dit betekent dat de ouders hun kinderen met een verstandelijke beperking (vrijwel) niet anders construeren dan dat valide sporters dat bij zichzelf doen.

In deze paragraaf is een koppeling tussen de empirische data en de literatuur gedaan op individueel niveau. De volgende paragraaf beschrijft hoe deze verhouding op het structurele niveau is.

7.2 Hoe verhoudt zich dit tot het structurele niveau?

Ondanks dat mensen met een (verstandelijke) beperking geen homogene groep vormen, geven alle ouders aan dat ze over het algemeen behoefte hebben aan structuur. Deze bevinding is in overeenstemming met de bevindingen en ervaringen van drs. H. Peters (2004). De ouders zeggen dat sport een goed middel is om structuur aan te brengen in het leven van hun kind met een verstandelijke beperking.

Op basis van hun ervaringen in het verleden, oftewel het retrospectief (Weick, 1995), weten veel respondenten dat hun kind niet zomaar deel kan nemen aan een reguliere sportactiviteit. Doordat een kind met een verstandelijke beperking meestal een ander ontwikkelingstraject doorloopt dan meeste kinderen zonder een beperking, is het voor hen vrijwel niet mogelijk om het reguliere traject te doorlopen. Daardoor wordt er vaak rekening gehouden met de kinderen met een verstandelijke beperking, of zij worden ingedeeld in een lagere (leeftijds)categorie. De ouders accepteren dit en vinden het logisch. Immers, uit ervaring weten ze dat hun kind achter loopt in de ontwikkeling en/of ze willen dat hun kind goede ervaringen heeft in sport.

Sport gericht op mensen met een beperking sluit niet altijd volledig aan op het vermogen en de behoeften van de sporters met een beperking. Volgens Nixon (2007) is het voor actoren die de sport faciliteren belangrijk om de diversiteit aan individuen met een beperking – en de soorten sport en sportaccommodaties die noodzakelijk zijn om de diversiteit van de mensen met een beperking te accommoderen – te begrijpen.

De rol die de sportaanbieder hier dus in heeft is het faciliteren van de gehandicaptensport door de sportvereniging – of een andere sportaanbiedende partij – open te stellen voor mensen met een beperking. Hierin ligt namelijk impliciet de macht van

de sportvereniging. Sportverenigingen bezitten namelijk de macht om bevolkingsgroepen uit te sluiten (Wagg e.a., 2009; Taket, Crisp, Nevill, Lamaro, Graham, & Barter-Godfrey, 2009). Deze uitsluitingmechanismen hoeven niet altijd expliciet te zien en zijn gekoppeld aan betekenisgeving, aldus Elling & Claringbould (2004). Zo blijkt ondermeer uit het huidige onderzoek dat bepaalde sportverenigingen zich daadwerkelijk niet openstellen voor mensen met een beperking. Dit wordt door hen verantwoord door te zeggen dat mensen met een beperking niet thuishoren in een prestatiegerichte vereniging. Dit is consistent met de studie van Elling & Claringbould (2004) naar de in- en uitsluitingmechanismen in de sport, dat zegt dat organisaties gebruik maken van verschillende functionele en morele legitimaties om uitsluiting te verantwoorden. In de termen van Weick (1995) zijn zodoende de betekenissen die deze organisaties geven, gericht op een voor hun bruikbaar en plausibel beeld in plaats van op een exacte weergave hiervan (*'driven by plausibility rather than accuracy'*).

Over het algemeen weten de ouders, of denken ze te weten, wat binnen het functionele vermogen van hun kind ligt en kiezen de daarbij passende sport. Deze betekenisgeving van de ouders heeft consequenties voor hun kind. Het meest expliciete voorbeeld is die van Diana. Zij vindt dat haar zoon niet geschikt is om te sporten omdat er geen sport aansluit op zijn zeer korte spanningsboog. Klaarblijkelijk heeft zij sport dusdanig geconstrueerd als een activiteit waarbij de deelnemer voor langere tijd geconcentreerd dient te zijn.

Een voorwaarde volgens de ouders van de kinderen met een verstandelijke beperking is dat het sportaanbod dus wel op maat dient te worden gemaakt. Dit kan wellicht worden verklaard door de functie van de eerdergenoemde schil. Zoals reeds genoemd vervuld deze schil – waar de ouders deel van uit maken – een beschermende rol (Huibers & Mandemaker, 2007; Horowitz, Goodman, & Reinhardt, 2004; Cimarolli, Reinhardt, & Horowitz, 2006). Middels de karakteristiek *'grounded in identity construction'* van Weick (1995) kan dit enigszins worden verhelderd. De waarde die ouders toekennen aan sportaanbod op maat is afhankelijk van hoe zij zichzelf zien in de context. Het is dus van belang om te weten wie de desbetreffende persoon is, en wat zijn of haar achtergrond is. Zo blijkt bijvoorbeeld dat ouders zich het prettigst voelen als hun kind met een beperking een sport uitoefent die dusdanig is gestructureerd dat deze niet bedreigend overkomt en waarover zij, de ouders, enige controle kunnen uitoefenen (Nixon, 2007). De resultaten wijzen uit dat indien het sportaanbod niet op maat wordt aangeboden, dit als een drempel kan worden ervaren.

De drempels genoemd door Lindert, Jong, & Dool (2008) zijn voor een groot deel consistent met de drempels die de respondenten noemen: weinig mogelijkheden voor (aangepast) sporten in de buurt, het tijdstip van sporten niet goed uitkomt, de gezondheid van het kind laat het niet toe, gebrek aan deskundige begeleiding tijdens het sporten, en gebrek aan informatie over de sportmogelijkheden voor mensen met een (verstandelijke) beperking.

Twee drempels die Lindert, Jong, & Dool (2008) benoemen, worden niet genoemd door de respondenten. Namelijk dat het kind geen andere kinderen kent om mee te gaan sporten, en dat sport duur is. Weick (1995) geeft aan dat ervaringen uit het verleden (*'retrospective'*) en de sociale omgeving van invloed zijn op betekenisgeving. Dit kan verklaren waarom de ouders deze twee drempels niet hebben genoemd. Omgekeerd noemen de ouders geen nieuwe drempels dan de door Lindert, Jong, & Dool (2008) genoemde drempels. Deze overeenkomst laat homogeniteit zien voor in de drempels.

Een drempel die de respondenten ervaren is dat er weinig bekend is over/van de beschikbare sporten voor mensen met een verstandelijke beperking. Alle ouders geven aan dat er te weinig over bekend is en dat er te weinig aandacht voor is. Dit is in overeenstemming met de bevindingen van Rudell & Shinew (2006) in hun onderzoek naar de impact van *agents* op de introductie in sport, en Wong (2002) die onderzoek deed naar de betekenissen van ouders van kinderen met een beperking. Zij concludeerden dat er algehele informatie over de sport ontbreekt bij de schil van mensen met een beperking.

Lindert, Jong, & Dool (2008: 238) concluderen op basis van hun onderzoek naar de actuele en potentiële sportdeelname van mensen met een beperking, dat het essentieel is "dat mensen met een handicap en de mensen in hun sociale omgeving goed worden voorgelicht over de mogelijkheden die er zijn om, in de eigen omgeving, aan sportieve activiteiten deel te nemen.". De resultaten van het huidig onderzoek ondersteunen deze behoefte. Vanwege de interacties die inherent zijn aan sportdeelname, kan deelname aan sport door mensen met een verstandelijke beperking in eigen omgeving bijdragen aan een eventuele positieve betekenisgeving aan sport. Betekenisgeving is, ook volgens Weick (1995), immers een sociale proces.

7.3 De analyse van de interactie met de omgevings(f)actoren

Wetenschappelijk onderzoek (Anderson, 2009) laat zien dat, ongeacht de validiteit van een kind, ouders de belangrijkste rol vervullen in de sportparticipatie van hun kinderen. Anderson, schrijft dit toe aan de rol als informatie tolk die ouders voor de prestaties van hun kinderen dienen. Deze vertolking beïnvloedt het zelfbeeld van het kind over zijn of haar prestaties in verschillende domeinen, waaronder de sport. Ten tweede bieden ouders eerder kansen aan hun kinderen waarin zij hoge succesvolle verwachtingen hebben voor hun kinderen. De kinderen zijn dus eerder geneigd om aan sport deel te nemen wanneer zij waarnemen dat hun ouders verwachten dat zij hierin succesvol kunnen en zullen zijn.

Meerdere respondenten betrokken bij dit onderzoek delen de bevinding van Anderson (2009) dat de ouders een belangrijke rol vervullen in de sportparticipatie van hun kinderen. De ouders hebben zowel directe als indirecte invloed hierop. Door sport mee te nemen in de opvoeding van hun kinderen, zijn ouders van mening dat hun kind sneller geneigd is aan sport deel te nemen. En het houdt niet op bij de opvoeding. Ouders met uitwonende kinderen kunnen sport op nemen – of bewust juist niet – in het zorgplan. Frank heeft bewust voetbal niet in het zorgplan voor zijn zoon opgenomen want hij denkt dat dit niet passend is voor zijn zoon.

De betekenissen die meerdere van deze ouders geven aan hun rol met betrekking tot de sportparticipatie van hun kind, zijn vaak gebaseerd op hun eigen ervaring in en met sport. Weick (1995) noemt dit verwijzen naar voorbeelden uit het verleden een basis voor huidige betekenissen '*retrospective*'. Zo zegt Frank dat hij uit ervaring weet dat voetbal geen passende sport is voor zijn zoon. Door terug te kijken naar deze ervaringen uit het verleden, geven de ouders betekenis aan hun rol met betrekking tot de sportparticipatie. Mogelijk beperken ze de deelname van hun kind als hun eigen ervaring niet positief is.

Veelvuldig genoemd door de respondenten, is hun ervaring dat de kinderen gestimuleerd dienen te worden om te gaan sporten. Meerdere respondenten geven aan dat de kinderen met een verstandelijke beperking uit zichzelf niet geneigd zijn om erop uit te trekken. Dit is overeenkomstig met de literatuur dat aangeeft dat mensen met een beperking minder snel geneigd zijn om te participeren aan fysieke activiteiten (Ashton-Shaeffer, Gibson, Autry, & Hanson, 2001). Om ze toch te laten te participeren, moeten hun ouders op hen inpraten. Ook Martin & Mushett (1996) merken op dat van alle actoren in de

schil van mensen met een beperking – ongeachte de leeftijd – ouders vaak de meeste sociale steun bieden aan hun kinderen om deel te nemen aan sport. Dit kan volgens hen te maken hebben met het feit dat mensen met een beperking een minder groot sociaal netwerk hebben. Hierdoor kan de ondersteuning van de familie van groter belang zijn. Deze ondersteuning kan onder andere tot uiting komen door invloed uit te oefenen op hun kind met een beperking met betrekking tot de sportbeoefening. Net zoals de bevinding van Nixon (2007), geven de respondenten van dit onderzoek allemaal aan dat ze dergelijke invloed uitoefenen. Dat de empirische resultaten van dit onderzoek overeenkomen met resultaten van andere onderzoeken – dan wel niet uit andere landen - doet vermoeden dat er sprake is van homogeniteit.

De ouders geven door middel van acties (*'enactive of sensible environments'* van Weick (1995)) hun kinderen een stimulans om te gaan sporten en een betekenis aan hun rol op sportief gebied voor hun kind met een verstandelijke beperking. Zodoende wordt er een betekenisvolle omgeving gecreëerd, namelijk eentje waarin de ouders zich verantwoordelijk voelen voor hun kinderen en hen naar de sport toe willen leiden.

7.4 De analyse van de culturele aspecten

“Onbekend maakt onbemind” is een quote uit het interview met Anne maar kwam ook indirect bij meerdere interviews naar voren. Dit is van toepassing op meerdere aspecten van de gehandicaptensport. Zo ervaren de ouders een lage bekendheid van de G-sport. Alle ouders geven aan dat er te weinig over bekend is en dat er te weinig aandacht voor is. Dit is overeenkomstig met de hiërarchie die geconstrueerd wordt van sport op het allerhoogste niveau – de Special Olympics is ondergeschikt in aandacht aan de Paralympische Spelen die op zijn beurt weer minder aandacht krijgt dan de Olympische Spelen (Carter & Williams, 2012).

De respondenten geven aan dat niet alleen gehandicaptensport onbekend is, maar tevens de omgang met mensen met een (verstandelijke) beperking. Door hen op te nemen in het verenigingsleven, komt de rest van de vereniging met hen in aanraking. Hierdoor kunnen de valide leden zelf ervaren dat mensen met een verstandelijke beperking niet eng, vies of raar zijn. Verschillende respondenten geven namelijk aan dat dit het heersende discours is omtrent mensen met een verstandelijke beperking. Door de deelname van

mensen met een verstandelijke beperking kunnen verenigingsleden hun betekenissen over mensen met een verstandelijke beperking aanpassen. Zulke vernieuwde betekenissen laten zien dat betekenisgeving een 'ongoing' proces is (Weick, 1995). Door middel van interacties, in dit geval het opnemen van mensen met een beperking in de vereniging, worden er betekenisvolle omgevingen gecreëerd ('*enactive of sensible environments*' van Weick (1995)). De gecreëerde omgeving heeft zodoende invloed op het handelen en betekenisgeving van betrokkenen.

7.5 Resumé: Wat zeggen de vier niveaus samen?

De schil van mensen met een beperking vervult (on)bewust een beschermfunctie (Huibers & Mandemaker, 2007; Horowitz, Goodman, & Reinhardt, 2004; Cimarolli, Reinhardt, & Horowitz, 2006). De empirische resultaten in dit onderzoek hierover zijn tweeledig. Enerzijds vervullen de ouders inderdaad een beschermende functie. Zo willen ze onder andere aangepast sportaanbod. Anderzijds zien de ouders hun kinderen met een verstandelijke beperking als een individu dat zichzelf kan ontplooiën door middel van sport. Sport leert hen namelijk voor zichzelf op te komen en zorgt ervoor dat ze uit hun eigen wereld treden.

Sport wordt geconstrueerd als een wondermiddel door deze ouders. De ouders schrijven waarden toe aan sport en hun rol hierin voor hun kind met een verstandelijke beperking die niet verschillen van die van valide mensen (Lindert, Jong, & Dool, 2008; Anderson, 2009; Nixon, 2007). Dit betekent dat ouders hun kinderen met een verstandelijke beperking zien als volwaardige mensen die zoveel mogelijk kunnen en moeten deelnemen aan de maatschappij, dus ook aan sport. De ouders beschermen hen niet door hen weg te houden van sport, maar helpen met faciliteren van de sportdeelname.

Het grote verschil met de reguliere sport, zit in het wel of geen aandacht hebben voor presteren. De ouders vinden het belangrijk dat hun kind leert omgaan met emoties. In de sport leren ze dit door middel van winnen of verliezen. De betekenissen die ouders geven aan sport voor hun kind met een beperking, omvat echter geen competitieve gedachtegang. De focus ligt veelal op het meedoen en het hebben van plezier. Dit is in overeenstemming met de filosofie van de Special Olympics, waarbij het heersende discours is dat het belang van meedoen zwaarder weegt dan het excelleren op sportgebied (Carter & Williams, 2012).

8. Conclusie

Door middel van de analyse van de empirische data en de literatuur, kunnen conclusies worden getrokken en kan de hoofdvraag worden beantwoord. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zijn een aantal deelvragen opgesteld. Dit hoofdstuk start met de beantwoording van de deelvragen (§ 8.1 t/m § 8.4), gevolgd door de beantwoording van de hoofdvraag (§ 8.5). In de laatste paragraaf worden tevens diverse aanbevelingen gedaan (§ 8.6)

8.1 Hoe proberen ouders de sportparticipatie van kinderen met een verstandelijke beperking te faciliteren?

Ouders vinden zichzelf actoren die veel, zo niet de meeste invloed hebben op de sportparticipatie van hun kinderen met een verstandelijke beperking. De ouders proberen de sportparticipatie van hun kinderen met een verstandelijke beperking te stimuleren en faciliteren, door sport mee te nemen in de opvoeding van hun kind. Dit gaat tevens door wanneer het kind het huis is verlaten. De ouders kunnen sportieve activiteiten namelijk opnemen in het zorgplan. In dit zorgplan kunnen de ouders beschrijven welke zorgvragen zij hebben voor hun verstandelijk beperkte kind. Zodoende kunnen de ouders aangeven wat zij belangrijk vinden voor hun kind en waar er aandacht aan moet worden besteed.

8.2 Wat denken ouders dat hun kinderen met een verstandelijke beperking nodig hebben, zodat zij kunnen deelnemen aan sport?

De ouders vinden het belangrijk dat het sportaanbod is aangepast aan het sportieve vermogen van hun kinderen met een verstandelijke beperking en dat hun kinderen worden ingesloten door de sportaanbieder. Dit is echter niet altijd het geval. De rol die de sportaanbieder hier dus in heeft, is het op maat faciliteren van de gehandicaptensport en door de sportvereniging – of een andere sportaanbiedende partij – open te stellen voor mensen met een beperking.

Tevens denken de ouders dat het noodzakelijk is dat hun kinderen worden gestimuleerd om te gaan sporten en de gelegenheid krijgen om dit te doen. De kinderen van deze ouders zijn niet geneigd om uit zichzelf erop uit te trekken. Om ze toch te laten te participeren in sportieve activiteiten, moet er op hen worden ingesproken. De ouders geven aan dat er diverse drempels zijn die te dienen worden weggehaald, zodat hun kinderen met een verstandelijke beperking kunnen deelnemen aan sport. Deze worden behandeld in de volgende deelvraag.

8.3 Waar lopen ouders tegenaan wanneer hun kinderen met een verstandelijke beperking in sport (willen) participeren?

De ouders lopen tegen diverse drempels aan wanneer hun kinderen met een verstandelijke beperking in sport (willen) participeren. Ten eerste, een drempel die de ouders ervaren is de lage bekendheid van de G-sport. Alle ouders geven aan dat er te weinig over bekend is en dat er te weinig aandacht voor is. De meest genoemde drempel is echter dat er weinig mogelijkheden voor (aangepast) sporten in de buurt zijn. De betekenissen die ouders geven aan sportaanbod op maat dienen niet te worden onderschat. Ze vinden het erg belangrijk dat de structuur is aangepast op hun kind met een verstandelijke beperking.

Verdere veelgenoemde drempels zijn dat het tijdstip van sporten niet goed uitkomt, de gezondheid van het kind het niet toe laat, het kind geen andere kinderen kent om mee te gaan sporten, sport duur is, er geen deskundige begeleiding is tijdens het sporten, en dat men informatie ontbreekt over de sportmogelijkheden voor mensen met een (verstandelijke) beperking.

De ouders ervaren ook dat hun kind met een verstandelijke beperking wordt geconstrueerd als eng, vies of raar. Wanneer mensen met een beperking meedoen in het verenigingsleven, komt de rest van de vereniging met hen in aanraking. Hierdoor kunnen de valide leden zelf ervaren dat mensen met een verstandelijke beperking niet eng, vies of raar zijn en hun betekenissen over mensen met een verstandelijke beperking aanpassen.

8.4 Wat denken ouders dat sportdeelname hun kinderen met een verstandelijke beperking zal opleveren?

De ouders denken dat sportdeelname hun kinderen diverse opbrengsten zal leveren die vergelijkbaar zijn aan die van ouders van valide kinderen. De belangrijkste voorwaarde en resultaat van sportdeelname voor deze ouders is dat hun kind met een verstandelijke beperking plezier heeft tijdens het sporten en dat ze het vaak ook gezellig vinden. Ze vinden dat ook de leefwereld van de kinderen kan worden vergroot door middel van sport. Veel ouders geven aan dat hun kind vaak in een sociaal isolement leeft. Sport is een goed middel om hier uit te komen. Ook zien de ouders sport als een plek voor de ontspanning, zowel op fysiek als op mentaal vlak en ook als iets dat goed is voor de fysieke gesteldheid van hun kind. Ouders construeren sport ook als een plek waar hun kind het gevoel van eigenwaarde kan opbouwen. Deze ouders vinden dat hun kind meer zelfvertrouwen en een verbeterd zelfbeeld heeft gekregen en uitstraalt. Net als veel sport- en stimuleringsprogramma's en andere ouders, vinden de ouders die betrokken zijn bij dit onderzoek dat waarden en normen worden ontwikkeld middels de sport. Voorbeelden die hiervan worden genoemd lopen uiteen van het omgaan met winst of verlies tot aan het leren omgaan met andere mensen.

8.5 Welke betekenissen geven ouders aan sporten voor hun kind met een verstandelijke beperking en welke waarden geven ze aan deze participatie?

Bovenstaande hoofdvraag staat centraal in dit onderzoek. Op basis van de verkregen inzichten kan geconcludeerd worden dat ouders diverse betekenissen geven aan sport voor hun kind met een beperking. Deze betekenissen worden hoofdzakelijk vormgegeven door ervaringen uit het verleden en heersende discourses. De resultaten van de literatuur gaven aan dat ouders een zeer belangrijke positie innemen met betrekking tot de sportparticipatie van hun kind. De respondenten erkennen dit en geven aan dat zij zowel directe als indirecte invloed hierop hebben. Deze ouders vinden dat sport zo belangrijk is en/of kan zijn voor hun kind met een verstandelijke beperking. Deze ouders vinden dat hun kind met een verstandelijke beperking mee moet kunnen doen vanwege de diverse positieve effecten van

sport, zoals het leren van waarden en normen, het hebben van plezierige ontspanning, het verbeteren van de fysieke gesteldheid en het ontvluchten van een sociaal isolement.

Er zijn echter wel diverse voorwaarden waaraan moet worden voldaan, eer de ouders vinden dat sport ook daadwerkelijk een verrijking is voor het leven van hun zoon of dochter. De ouders vinden het belangrijk dat hun kind met een verstandelijke beperking een sport bedrijft welke op maat is. Daar mensen met een verstandelijke beperking een ander ontwikkelingspatroon hebben, is het voor hen vaak moeilijk tot onmogelijk om binnen de reguliere structuren te passen. De geringe aandacht voor en de weinige informatie over gehandicaptensport is de meest genoemde drempel die dient te worden weggenomen.

Een enkele ouder is van mening dat de aanpassingen echter te lastig zijn, waardoor sport vrijwel niet in het leven van hun kind terug komt. Hierin is de macht die het huidige sportdiscours heeft te zien, waarin sport reeds is vastgesteld en vormgegeven. De betekenissen van sport worden vormgegeven door heersende discoursen. Dit houdt in dat ze deel gaan uitmaken van de manier waarop deze ouder over sport denkt, zodat andere betekenissen van sport onrealistisch of zelf ondenkbaar worden geacht.

De betekenissen die de ouders geven aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking, verschillen niet tot weinig van die van valide sporters. De ouders construeren hun kind niet als een zielig individu die geleefd dient te worden. Zij zien hun kind gewoon als een mens die zichzelf kan ontplooien en ontwikkelen.

8.6 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van dit onderzoek geef ik drie aanbevelingen:

- Een aanbeveling betreffende de sportaanbieders: Daar mensen met een verstandelijke beperking een ander ontwikkelingspatroon hebben, is het voor hen vaak moeilijk tot onmogelijk om binnen de reguliere structuren te passen. Op maat gemaakte sporten, tijden, locaties, persoonlijke aandacht en specifieke gehandicaptenteams bieden hiervoor een uitkomst volgens de ouders en de literatuur. Door dergelijke aanpassingen door te voeren, in overleg met relevante actoren zoals de ouders, worden diverse drempels weggenomen.

- Een aanbeveling betreffende de ouders van kinderen waarbij sport vrijwel niet in het leven van hun kind met een verstandelijke beperking terug komt: Om te worden overtuigd van het belang van sport voor jullie kind – en zodoende jullie waardeoordeel positief te veranderen – dient het huidige discours omtrent te worden uitgedaagd. Sta hier open voor. Zodoende kunnen jullie zelf een nieuwe betekenis toekennen aan sport voor mensen met een verstandelijke beperking en aan deze mensen zelf.
- Een aanbeveling betreffende Rotterdam Sportsupport en overige organisaties die zich inzetten voor de sportparticipatie van mensen met een verstandelijke beperking: Er zijn diverse drempels die de sportparticipatie van mensen met een verstandelijke beperking in de weg staan. De ouders vinden dat er te weinig aandacht/bekendheid is voor sport voor mensen met een verstandelijke beperking. Tevens vinden de ouders het belangrijk dat het sportaanbod op maat wordt aangeboden. De ouders vinden de belangrijkste voorwaarde en resultaat van sportdeelname, dat hun kind met een verstandelijke beperking plezier heeft tijdens het sporten.

In het volgende hoofdstuk wordt er gereflecteerd op dit onderzoek. Op basis van deze reflectie worden er nog enkele aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek.

9. Reflectie

In dit laatste hoofdstuk wordt kritisch gekeken naar dit onderzoek. Er wordt gereflecteerd op het gehouden onderzoek en eventueel vervolgonderzoeken aan de hand van dit onderzoek worden aanbevolen.

Alle respondenten van dit onderzoek wonen in de gemeente Rotterdam. De gemeente Rotterdam profileert zichzelf als dé sportstad van Nederland (Sport en Recreatie, Rotterdam Topsport & Rotterdam Sportsupport, 2011). Tevens wordt er middels een speciaal opgezet programma, Rotterdam Sport op Maat, extra aandacht gegeven in de gemeente aan sport voor mensen met een beperking. Deze contextuele gegevens kunnen van invloed zijn op de betekenissen die de ouders geven aan sport voor mensen met een beperking (Weick, 1995).

In dit onderzoek zijn de ouders van mensen met een verstandelijke beperking geïnterviewd om te weten te komen welke betekenissen zij geven – en waar deze vandaan komen – aan sport voor hun kind met een verstandelijke beperking. De handelingen van de ouders zijn te verklaren aan de hand van de zeven karakteristieken van betekenisgeving van Weick (1995). Een van deze karakteristieken die nadrukkelijk terugkomt is dat ouders terugblikken op hun eigen ervaringen. Ouders zijn een belangrijke, zo niet de belangrijkste, schakel zijn in de sportparticipatie van hun kind. Wellicht dat de ouders voor kinderen met een verstandelijke beperking zelfs nog belangrijker zijn. Er wordt middels dit onderzoek echter betekenis gegeven aan sport voor mensen met een verstandelijke beperking, zonder dat zij zelf aan het woord komen. Het lijkt mij van toegevoegde waarde als in een volgend onderzoek ook de perceptie van de mensen met een verstandelijke beperking zelf wordt meegenomen.

De resultaten uit de interviews lijken wellicht uiterst positief of enigszins gestuurd. Ik ben echter van mening dat ik geen suggestieve vragen heb gesteld. Deze positiviteit valt te verklaren doordat ik vragen heb gesteld over de sportieve achtergrond van de respondent. Geen enkele respondent was negatief over sport. Deze ervaringen uit het verleden worden door de respondent meegenomen in de betekenissen die zij geven aan sport (Weick, 1995). Tevens kan het heersende discours dat 'sport goed voor je is' doorwerken in de betekenissen van de ouders.

Van alle ouders die geïnterviewd zijn was er slechts één een man. De overige respondenten waren dus allemaal vrouwelijk. Mogelijk komt dit door de wijze – de sneeuwbal methode – waarop de respondenten zijn gekozen en hebben de moeders meer en/of beter contact met andere moeders.

Op basis van de onderzoeksresultaten kan gesteld worden dat het onduidelijk is hoeveel mensen een beperking hebben. Dit terwijl er wel degelijk beleid wordt gemaakt specifiek op hen gericht. Mijns inziens zou een logisch vervolgonderzoek zijn om inzichtelijk te maken hoeveel mensen een beperking hebben. Ik ben namelijk van mening dat het noodzakelijk is om de doelgroep te kennen als je beleid wil maken dat van toegevoegde waarde is.

Zoals reeds genoemd, zijn mensen met een beperking geen homogene groepering. Dit onderzoek richt zich specifiek op de ouders van mensen met een verstandelijke beperking. Echter zijn er significante verschillen waarneembaar tussen de verschillende beperkingen (bijvoorbeeld lichamelijke, auditieve of visuele beperking). Aangezien de sportparticipatie ook bij mensen met een andere beperking laag is, kan eenzelfde onderzoek als deze gericht op mensen met een andere beperking waardevol zijn.

Literatuurlijst

- American Association on Intellectual and Development Disabilities (AAIDD). (n.d.). Definition of Intellectual Disability. In *American Association on Intellectual and Development Disabilities*. Verkregen op 25 juni, 2013, van http://www.aaid.org/content_100.cfm?navID=21.
- Allender, S., Cowburn, G., & Foster, C. (2006). Understanding participation in sport and physical activity among children and adults: a review of qualitative studies. *Health Education Research*, 21 (6), 826-835.
- Anderson, D. (2009). Adolescents girls' involvement in disability sport: implications for identity development. *Journal of Sport and Social Issues*, 33 (4), 427-449.
- Ashton-Shaeffer, C., Gibson, H. J., Autry, C. E., & Hanson, C. S. (2001). Meaning of sport to adults with physical disabilities: a disability sport camp experience. *Sociology of Sport Journal*, 18 (1), 95-114.
- Barendregt, C., Poel, v.d. A., & Mheen, v. d. D. (2005). Tracing selection effects in three non-probability samples. *European addiction research*, 11 (3), 124-132.
- Boeije, H. (2008). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: denken en doen*. Den Haag: Boom onderwijs.
- Bottenburg, van M., & Schuyt, K. (1996). *De maatschappelijke betekenis van sport*. Arnhem: NOC*NSF
- Brasile, F. M. (1990). Wheelchair sports: a new perspective on integration. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 7 (1), 3-11.
- Cardol, M., Speet, M., & Rijken, M. (2007). *Anders of toch niet? Deelname aan de samenleving van mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking*. Utrecht: NIVEL
- Carter, N., & Williams, J. (2012). 'A genuinely emotional week': leaning disability, sport and television – notes on the Special Olympics GB national summer games 2009. *Media, Culture & Society*, 34 (2), 211-227.
- Cimarolli, V.R., Reinhardt, J.P., & Horowitz, A. (2006). Perceived overprotection: support gone bad? *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 61B (1), S18-S23.
- DePauw, K.P., & Gavron, S.J. (2005). *Disability Sport*, second edition. Leeds: Human Kinetics Publishers
- Dool, van den R., Elling, A., & Hoekman, R. (2009). *SportersMonitor 2008, een beschrijving van actuele sportissues*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut

- Elling, A., & Claringbould, I. (2004). "In- en uitsluitingsmechanismen in de sport: wie kan, mag en wile r (niet) bijhoren?" In: Kunnen, R. (2004). *Sport in beweging, transformatie, betekenis en kwaliteit*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut, p.45-60.
- Goffman, E. (1963). *Stigma, Notes on the Management of Spoiled Identity*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Gratton, C. & Jones, I. (2007). *Onderzoeksmethoden voor sportstudies*. Oxon: Routledge
- Horowitz, A., Goodman, C. R., & Reinhardt, J. P. (2004). Congruence between disabled elders and their primary caregivers. *The Gerontologist*, 44 (4), 532-542.
- Howe, P.D. (2008). From inside the newsroom, Paralympic media and the 'production' of elite disability. *International Review for the Sociology of Sport*, 43 (2), 135-150.
- Huibers, L., & Mandemaker, T. (2007, september 1). *Transities in de levensloop van mensen. Een verkennende literatuurstudie*. Verkregen op 8 november 2012, van Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn: [http://zorg.nizw.nl/Site_LKNG/docs/PDF/Recent verschenen/Transities_literatuurstudie_1_sept_2007.pdf](http://zorg.nizw.nl/Site_LKNG/docs/PDF/Recent%20verschenen/Transities_literatuurstudie_1_sept_2007.pdf)
- Invoeringwmo. (n.d.). *De verbinding tussen de Wmo en sport*. Verkregen op 7 augustus 2013, van <http://www.invoeringwmo.nl/content/de-verbinding-tussen-de-wmo-en-sport>
- Kremer-Sadlik, T., & Kim, J.L. (2007). Lessons from sports: children's socialization to values through family interaction during sports activities. *Discourse & Society*, 18, 35-52.
- Le Compte, M.D., & Schensul, J.J. (1999). *Designing and conducting ethnographic research. Vol 1. The ethnographer's toolkit*. Walnut Creek, CA: Altamira Press.
- Lindert, van C., Jong, de M., & Dool, van den R. (2008). *(On)beperkt Sportief. Monitor sportdeelname van mensen met een handicap 2008*. Nieuwegein/Den Bosch: Arko Sports Media/W.J.H. Mulier Instituut.
- Martin, J. J., & Mushett, C. A. (1996). Social support mechanisms among athletes with disabilities. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 13 (1), 74-83.
- Mayan, J. M. (2009). *Essentials of qualitative inquiry*. Walnut Creek: Left Coast Press, Inc.
- McNeil, J.M. (1993). *Americans with disabilities: 1991-92* (U.S. Bureau of the Census, current population reports, P70-33). Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- Nixon, H. L. II. (2007). Constructing diverse sports opportunities for people with disabilities. *Journal of Sports & Social Issues*, 31 (4), 417-433.

- NOC*NSF. (n.d.). *Gehandicaptensport*. Verkregen op 7 augustus 2013, van <http://www.nocnsf.nl/cms/showpage.aspx?id=5525>
- Overheid. (2011). Wet maatschappelijke ondersteuning. Verkregen op 7 augustus 2013, van http://wetten.overheid.nl/BWBR0020031/geldigheidsdatum_29-09-2011
- Pensgaard, A., & Sorensen, M. (2002). Empowerment through the sport context: a model to guide research for individuals with disability. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 19(1), 48-67.
- Ramakers, G. J. A., & Ponsioen, A. J. G. B. (2007). Neuropsychologische kenmerken van kinderen en adolescenten met een (lichte) verstandelijke beperking. Profielen in relatie tot etiologie. *Kind en Adolescent*, 28 (3), 119-134.
- Rotterdam. (n.d.). Wat is de wmo? Verkregen op 7 augustus 2012, van http://www.rotterdam.nl/tekst:wat_is_de_wmo
- Rotterdam Sport op Maat. (n.d.). *Wat is Rotterdam Sport op Maat*. Verkregen op 7 augustus 2013, van <http://www.rotterdamstopmaat.nl/wat-is-rotterdam-sport-op-maat>
- Ruddell, J. L., & Shnew, K. J. (2006). The socialization process for women with physical disabilities: the impact of agents and agencies in the introduction to an elite sport. *Journal Of Leisure Research*, 38 (3), 421-444.
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2007). *Methoden en technieken van onderzoek* (vijfde druk). Amsterdam : Pearson Education.
- Shaw, S.M., & Dawson, D. (2001). Purposive leisure: examining parental discourses on family activities. *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, 23 (4), 217-231.
- Sherrill, C. (1990). Psychosocial status of disabled athletes. In G. Reid (Ed.), *Problems in movement control* (pp. 339-364). New York: Elsevier.
- Speers, P.D. (2013). *Physical fitness and intellectual disability: a grounded research study*. Okanagan: The University of British Columbia.
- Sport en Recreatie, Rotterdam Topsport & Rotterdam Sportsupport. (2011). *Uitvoeringsprogramma Sport 2011-2014*. Rotterdam: Sport en Recreatie.
- Steenbergen, J. (2004). *Grenzen aan sport: een theoretische analyse van het sportbegrip*. Maarssen: Elsevier.
- Taket, A., Crisp, B.r., Nevill, A., Lamaro, G., Graham, M., & Barter-Godfret, S. (2009). *Theorising Social Exclusion*. Abingdon, Oxon: Routledge

- Tiessen-Raaphorst, A., Verkeek, D., Haan, de J., & Breedveld, K. (2010). *Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/W.J.H. Mulier Instituut
- Tsai, E.H., & Fung, L. (2009). Parents' experiences and decisions on inclusive sport participation of their children with intellectual disabilities. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 26 (2), 151-171.
- Wagg, S., Brick, C., Wheaton, B., & Caudwell, J. (2009). *Key Concepts in Sports Studies*. London: Sage Publications.
- Weick, K.E. (1995). *Sensemaking in Organizations*. London: Sage Publications.
- Williams, J., & Carter, N. (2013). 'Offering something back to society?' Learning disability, ethnicity and sporting legacy: hosting the Special Olympics GB summer games in Leicester, 2009. *British Journal of Learning Disability*, doi: 10.1111/bld.12031
- Wong, K.P.D. (2002). Struggling in the mainstream: The case of Hong Kong. *International Journal of Disability, Development and Education*, 49(1), 79-94.
- World Health Organization. (2003). *Health and Development Through Physical Activity and Sport*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.
- Wu, S. K., & Williams, T. (2001). Factors influencing sport participation among athletes with spinal cord injury. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 33 (2), 177-182.

Bijlage

- Bijlage I: Topiclijst interview

- **Opening**
  - Kennismaking respondent
  - Sportieve achtergrond respondent

- **De persoon met de verstandelijke beperking**
  - Kennismaking met ...
  - Wat voor verstandelijke beperking heeft ...?
  - Wat zijn de mogelijkheden voor ...?
  - Wat zijn de onmogelijkheden van ...?

- **Sport voor mensen met een beperking**
  - Hoe staat u tegenover sport voor mensen met een verstandelijke beperking?
  - In welke mate heeft ... gesport in zijn/haar leven?
  - Hoe belangrijk vindt u dat ... aan sport doet?
  - Wat zijn de sportieve mogelijkheden voor ...?

- **Wat heeft sport te bieden**
  - Waarom doet u zelf aan sport?
    - *Goed letten en doorvragen op antwoorden die impliceren:*
      - *Sociaal kapitaal*
      - *Fysiek kapitaal*
      - *Cultureel kapitaal*
  - Wat zou sport kunnen bieden aan ...?
    - *Goed letten en doorvragen op antwoorden die impliceren:*
      - *Sociaal kapitaal*
      - *Fysiek kapitaal*
      - *Cultureel kapitaal*
      - *Verbetering maatschappelijke perceptie*
  - In hoeverre merkt u dat sport een positieve dan wel negatieve ervaring is voor ...?

- **Bijdrage vanuit de sportwereld**
  - Hoe wordt er aangekeken tegen ... en sport?
  - Wat kan de sport(aanbieder) doen om ... toch te laten sporten?

- **Slotvraag:**
  - In hoeverre heeft sport het leven van ... verrijkt / niet verrijkt?